

Sanger Rikke Thomsen:

“Sønderjysk
er det sprog,
jeg føler mig
hjemme i

Side 6

Tema:
Tyskere flytter
til Danmark

Side 14

Ka' han snak' dansk?
Erindringer fra
Sydslesvig

Side 30

Talen, der gik i hjertet
på Dronningen

Side 26

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

TEMA: Tyskere flytter til Danmark

Historisk, siger ekspert om tyskere, der inviteres til Sønderjylland i stort tal. Læs tema

14-25

Foto: Lars Aarø

4	Nyt fra grænselandet	16	“I Danmark er livet mere afslappet”
Reportage fra informationsdag for tyskere i Sønderborg	26	Talen, der gik i hjertet på dronningen
Uddrag af bogen ‘Skal man nej’ udgivet i anledning af Dronningens 50-års jubilæum
5	Leder
Af Peter Skov-Jakobsen	22	Hvorfor vil I flytte til Danmark?
Familien Franke fra Neumünster, Nadine og Martin Winter fra Frankfurt am Main og Melissa Neumaier fra München svarer	30	“Ka’ han snak’ dansk?”
Uddrag af Jens Andresens erindringer fra ‘Sønderjyske Årbøger 2021’
14	Flere tyskere flytter til Sønderjylland	24	Sønderjysk tiltrækning af tyskere er historisk
Interview med lektor Martin Klatt, Syddansk Universitet	37	Kommentar
Af Knud-Erik Therkelsen

**Mød sanger
Rikke Thomsen,
der synger
om hjemstavn
og længsel på
sønderjysk**

6

**En vild
historie
om kirken
i Sydslesvig**

42

**En fotografisk
fortælling om
mindretallet**

38

**38 Anmeldelse:
Et mindretals ansigter**
Af Peter Yding-Brunbech

**42 Anmeldelse: Dansk
Kirke i Sydslesvig
1920-2021**
Af Mette Bock

**47 Nyt fra
lokalforeningerne**

**48 Det sker i
lokalforeningerne**

**52 Luftskibsbaser i Tønder
skal genopstå**

Husk at du kan lytte til udvalgte
artikler fra magasinet Grænsen

www.graenseforeningen.dk/podcast

Foto: Fra filmen 'Kroen ved Vidåen' / BDN

Hvis man er interesseret i at vise filmen 'Der Krug an der Widau'/'Kroen ved Vidåen', kan man henvende sig til Bund Deutscher Nordschleswigers konsulent Uffe Iwersen, iwersen@bdn.dk.

Grænselandskrimi på fem sprog kan lånes frit

Foreninger og institutioner kan gratis låne filmen 'Der Krug an der Widau'/'Kroen ved Vidåen'. Filmen er en humoristisk krimifilm, der hovedsageligt foregår på en kro i det dansk-tyske grænseland, og der tales både dansk, tysk, frisisk, sønderjysk og plattysk i filmen, der har undertekster. Det er Bund Deutscher Nordschleswiger og Et Nordfriisisk Teotter e.V., der står bag filmen.

Foto: unesco.org

Den dansk-tyske mindretalsmodel favner for bredt til at kunne anerkendes som immateriel kulturarv, lyder det bl.a. fra UNESCO.

Dansk-tysk mindretalsmodel afvist som UNESCO-verdensarv

Den dansk-tyske mindretalsmodel bliver ikke optaget på UNESCO's liste over immateriel kulturarv. Den 16. december afviste UNESCO en fælles dansk-tysk ansøgning på et komitémøde i Paris. Hos Sydslesvigsk Forening (SSF) er man skuffet. "Det kan undre, at UNESCO ikke anerkender en grænseregions mellemfolkelige samfunds-kontrakt mellem mindretal og flertal", siger generalsekretær Jens A. Christiansen, SSF.

Magasinet Grænsen nr. 1/2022 84. årgang **Udgiver** Grænseforeningen, Peder Skrams Gade 5, 1054 København K
Ansv. redaktør Anna-Lise Bjerager, alb@graenseforeningen.dk, tlf. 3031 6113 **Forsidefoto i dette nummer** Niels Åge Skovbo/FOKUS. **Layout** Prik grafisk tegnestue **Tryk** Jørn Thomsen Elbo A/S **Abonnement** Grænseforeningen, info@graenseforeningen.dk, tlf. 3311 3063 **Udgivelsesplan 2022** nr. 2: 11. apr. • nr. 3: 7. jun. • nr. 4: 29. aug. nr. 5: 17. okt. • nr. 6: 5. dec. **Deadline:** 3 uger inden udgivelsesdato. Uopfordrede indlæg modtages gerne, dog uden garanti for trykning. **Læs magasinet Grænsen online:** www.graenseforeningen.dk/graensen. ISSN: 0903-2223

VED GRÆNSEN

Hvordan er det at bo i et grænseland?

Foto: Sebastian Iwersen

Lilli Marie Rachenpöhler

"Jeg bor sammen med min mor i en lejlighed i Frederiksstad, og her har jeg boet hele mit liv. Vi har meget familie i byen."

"Det er fedt at bo i grænselandet, når man er mindretal, for vi har et stort sammenhold, og man føler sig hjemme på begge sider af grænsen."

Jeg føler, at jeg har flere muligheder og mere frihed til at vælge, hvad jeg vil. Jeg tager for eksempel min uddannelse på tysk side, men jeg vil gerne læse på den danske side, og det har jeg mulighed for, fordi jeg kan både dansk og tysk."

"Under den coronabetingede grænselukning kom jeg ikke over grænsen så tit. Men nu kører jeg mere over grænsen og besøger mine venner."

Lilli Marie Rachenpöhler, 18 år, læser til pædagogisk assistent, kandidat for SSWU til Landdagsvalget i Slesvig-Holsten 8. maj 2022.

Grænselandet er et sted, hvor vi mødes

Af Peter Skov-Jakobsen
Formand for Grænseforeningen

Tilværelsen er spændende. Den byder hele tiden på udfordringer og på noget nyt.

Det er mere end et halvt år siden, at jeg blev gjort opmærksom på, at en del tyskere havde fået øje på Sønderjylland, og nu er denne interesse åbenbart taget til. Selvfølgelig spørger man sig selv med det samme, hvor sådan en interesse kommer fra og hvorfor?

Der viser sig at være mange begrundelser. Nogle af dem kan man læse om i dette nummer af magasinet Grænsen. Danmark er attraktivt på grund af den korte afstand mellem borgere og myndigheder. Andre mener, at vi i Danmark nok er lidt lempe-

livet ser ud til at være bedre her. De synes måske, at vi er lidt mere tilbagelænede. Med hensyn til det sidste tror jeg, at man meget hurtigt vil opdage, at vi arbejder effektivt og meget.

Men spændende er det. Grænsen er ikke mere bare en afslutning på et land og begyndelsen på et andet. Det er ikke et skarpt skel. Grænseland er både begyndelse og ende. Det er et sted, hvor det ulmer. Der finder hele tiden møder sted. Der ser ud til at være liv omkring grænsen. Engang var det skel, der var i centrum. Nu er det noget andet. Nogen opfatter grænser som yderdistrikter, men hvis der kommer liv fra begge sider af grænsen, behøver det ikke at være sådan.

Tyske interesserer sig for det danske syd for grænsen. Tyske flytter nord for grænsen – også fordi de måske hurtigt opdager, at her er noget hjemligt: Tyske skoler, biblioteker, en avis, et mindretal. Jeg glæder mig til at tale med det tyske mindretals organisation Bund Deutscher Nordschleswiger (BDN) i Aabenraa om, hvad dette betyder for dem.

Grænseforeningens formål er at arbejde for danskheden i grænselandet. Er vi på vej ind i en tid, hvor vi i Grænseforeningen får den interessante opgave at skulle sige noget om danskheden i Sønderjylland – måske ligefrem i et sjovt samarbejde med det tyske mindretal i Sønderjylland og det danske mindretal i Sydslesvig?

En ting er sikkert: At finde udtryk for danskhed og tyskhed gør os klogere på de andre og på os selv. 🇩🇪

“

Grænsen er ikke mere bare en afslutning på et land og begyndelsen på et andet. Det er ikke et skarpt skel.

ligere med corona-reglerne, og har nok overset, at tillidsforholdet mellem myndigheder og befolkning gør, at man naturligvis følger myndighedernes gode råd. Andre finder vores uddannelsessystem godt, nærværende og nutidigt. Nogle synes, at

*Rikke Thomsen
drager til februar på
Danmarksturné med
sit nye album 'Opland',
og alle sangene synger
hun på sønderjysk.*

Sanger Rikke Thomsen:

“Jeg er altid hjemme i det sønderjyske sprog

Af Malene Fenger-Grøndahl
Fotos: Niels Åge Skovbo

INTERVIEW Rikke Thomsen skrev engelsk-sprogede popsange og drømte om at blive rockstjerne, da hun var yngre. Men så fik et besøg hos en veninde i København hende til at skrive en sang på sønderjysk. Til februar tager den 31-årige sanger, sangskriver og guitarist på soloturne i hele Danmark og synger om hjemstavn, udlængsel, drømme, venskab og svigt – på sønderjysk. ➡➡

Rikke Thomsen bor i dag i Aarhus og holder af de gamle huse og brostensbelagte gader ved Møllestien og Badstuegade.

Det sker jævnligt, at Rikke Thomsen får tilsendt videoer fra morgen-sang på sønderjyske skoler, hvor de bruger nogle af hendes sange. Eller hun hører om en dansklærer i København, der bruger hendes første sangtekst på sønderjysk, 'Åltins koldt i København', (Altid koldt i København) til sin 9. klasse, så de kan få indblik i den sønderjyske dialekt og samtidig lave en tekstanalyse af sangens flertydige udsagn om hovedstaden.

"Den slags får det hele til at give mening for mig. Hvis folk bruger mine sange på den måde, kan jeg ikke opnå noget større. Det er da den største gave for en hver udøvende kunstner, at nogle bruger det, man frembringer, på deres egen måde, så det bliver uafhængigt af kunstneren og den kontekst, det er skabt i", siger Rikke Thomsen, da magasinet Grænsen møder den 31-årige sanger, sangskriver og guitarist i Musikhuset i Aarhus til en samtale om musik, hjemstavn, sønderjysk identitet og sproget som fast forankringspunkt i en foranderlig verden.

I slutningen af februar tager hun på turné rundt i hele Danmark i anledning af sit nye album 'Opland', der udkom i efteråret 2021 og også er skrevet og sunget på sønderjysk.

"Hjemlængsel har præget mig"

Rikke Thomsen er født i Grønland, men opvokset i Sønderjylland. Hendes forældre blev skilt, da hun var 12 år, og hun boede i flere år hos sin mor og stedfar i landsbyen Blans og siden i en periode efter sin mors og stedfars skilsmisse hos sin mormor og morfars i Vester Sottrup. Som 16-årig flyttede hun sammen med sin ældste lillesøster 320 kilometer nordpå til Øster Brønderslev i Nordjylland for at bo hos sin far og sin stedmor og gå i gymnasiet der. Det var et voldsomt brud, og hun længtes efter et tilhørsforhold og efter det trygge miljø i Blans, hvor hun havde gået på friskole og via en dedikeret og dygtig musiklærer havde fundet sit eget udtryk på guitaren.

"Den hjemlængsel har nok præget mig lige siden, og måske var mit tilhørsforhold til det sønderjyske ikke kommet til udtryk i min musik, hvis jeg var blevet boende i Sønderjylland altid. Jeg har altid både holdt meget af min hjemstavn og samtidig også haft en stærk udlængsel. Som barn drømte jeg mig væk og lyttede til Elvis Presley og Bruce Springsteen og forestillede mig det vilde liv som rockstjernen, der stak af ud på landevejene i Amerika. Men som ung blev min udlængsel på en måde også til en hjemlængsel, fordi jeg på en ret brutal måde var

blevet rykket op med rode som 16-årig. Min hjemstavn stod for mig som det sted, hvor der var plads til at drømme, og hvor jeg fik min første guitar og begyndte at spille og synge på friskolen", siger hun.

Rikke Thomsen fik musikalske venner på gymnasiet i Dronninglund og blev nogle år efter studentereksamen optaget på Det Jyske Musikkonservatorium i Aalborg, hvorfra hun i 2016 tog kandidateksamen i sang og guitar. Under studiet skrev hun pop-sange på engelsk og var lidt ude at optræde, uden at hun for alvor brød igennem. Tre år senere i 2019, da hun udgav sit første album 'Omve'n Hjemve' (Omvendt hjemve) med seks sange på sønderjysk, skete der imidlertid noget. Sangene blev lynhurtigt populære blandt både sønderjyder og andre danskere, der ikke forstod et ord sønderjysk, og hun blev inviteret ud at spille både i Sønderjylland og andre steder i landet.

"Da jeg begyndte at skrive på sønderjysk, faldt tingene ligesom i hak. Det var, som om jeg fandt hjem i mere end en forstand. At skrive på sønderjysk var en proces, hvor jeg fik min egen historie på plads, og det var, som om det at skrive på sønderjysk i sig selv var med til at forme sangene og fortællingen", siger hun.

Som at blive slået hjem i Ludo

At Rikke Thomsen overhovedet begyndte at skrive sange på sønderjysk for tre år siden, var lidt en tilfældighed – og så alligevel ikke.

"Jeg var gået fra min daværende kæreste, og jeg var flyttet tilbage til min far og stedmor og skulle færdiggøre min uddannelse. Det var lidt som at være slået hjem i Ludo. Jeg skrev blødsødne engelske pop-sange og turnerede rundt med dem i det små. Jeg var 28 år og havde boet 12 år i Nordjylland, ➡➡

Rikke Mølbæk Thomsen

Født 1990 i Grønland, opvokset i Blans og Vester Sottrup i Sønderjylland, flyttede som 16-årig til Øster Brønderslev i Nordjylland, student fra Dronninglund Gymnasium, cand.musicae i sang og guitar fra Det Jyske Musikkonservatorium i Aalborg. Har siden 2018 skrevet sange på sønderjysk, udgav i 2019 albummet 'Omve'n Hjemve' med seks sange på sønderjysk om hjemstavn, kærlighed, længsel og ophav. Samme temaer går igen på albummet 'Opland', der udkom i efteråret 2021 og også udelukkende er med sange på sønderjysk. Modtog Modersmål-Prisen i 2019 for sin indsats for den sønderjyske dialekt. Tager fra 25. februar på Opland Tour '22 rundt i hele Danmark.

og alligevel tænkte og drømte jeg altid på sønderjysk. Jeg talte sønderjysk med min søster i hverdagen og med hele min familie i Sønderjylland, når jeg talte i telefon med dem eller var på besøg. Jeg havde på en eller anden måde et behov for at vende hjem, om ikke fysisk, så i overført betydning, og jeg havde også i nogle år overvejet at skrive nogle sange på sønderjysk”, fortæller hun.

“På et tidspunkt var jeg på besøg hos en veninde i København, og jeg sagde, at der altid var så frygteligt koldt i København. Det drillede hun mig lidt med og sagde, at jeg altid sagde præcis det. Som man gør

sønderjysk, der kommer frem – og rimene er anderledes end på rigsdansk; man kan lykkes med nogle rim på sønderjysk, som aldrig ville gå an på rigsdansk. Det har jeg dyrket meget bevidst.”

Dertil kommer alt det, der ligger mellem linjerne, fortæller Rikke Thomsen:

“På sønderjysk kan man sige en masse ved næsten ikke at sige noget, og ofte bliver det sagt med en form for underspillet humor, som ligger meget tæt op ad alvoren. Det kan være noget, som er lige til at grine af, men gråden ligger lige bagved – lidt som stemningen i Erling Jepsens romaner. Det var vigtigt for mig at få alvoren med, for når man hører sønderjysk i tv, er det som regel noget lidt grinagtigt, der giver indtryk af noget nærmest dumt. Det ville jeg gerne gøre op med”, siger hun.

Rikke Thomsen besluttede at skrive og udgive sine sange på sønderjysk, koste hvad det ville. Da hun lagde en studieoptagelse af ‘Åltins koldt i København’ ud på Facebook, havde hun ikke de store forventninger.

“Jeg tænkte, at hvis jeg var heldig, var der to mand og en høtyv, der ville synes, at det var sjovt. Men der kom virkelig meget respons på det, både fra sønderjyder og folk, der bare syntes, at det var sjovt og spændende og gerne ville vide mere om sønderjysk. Så jeg fornemmede ret hurtigt, at her var en åbning til noget, der godt kunne blive stort”, siger hun.

Når Rikke Thomsen får bestillinger på cd'er og plader, pakker og sender hun dem selv, og hun kan se på adresserne, at hendes publikum er fordelt over hele landet. Også når hun er ude til koncerter, oplever hun, at der er både sønderjyder og folk helt uden relation til Sønderjylland blandt publikum.

“Ved en koncert i Vanløse kom der en fyr op bagefter og sagde ‘jeg forstod ikke en hujende fis, men det var skidegodt’. Musik og tekster kan jo sagtens formidle en stemning, selv om man ikke forstår ordene”, siger hun.

Sønderjysk i mange generationer

Rikke Thomsens familie er sønderjysk i mange generationer på morens side, og hendes mormor og morfar taler forskellige sønderjyske dialekter. Hendes morfars dialekt er præget af de rullende r'er, som er karakteristisk for det sønderjyske sprog omkring Tinglev, hvor han er vokset op, mens hendes mormors mere bløde dialekt stammer fra Augustenborg.

“Er det ikke fascinerende, at de har bevarer hver deres sproglige særpræg, selvom de har levet sammen i så mange år? Det gør mig stolt, for jeg synes, at dialekterne og til-

“

På sønderjysk kan man sige en helt masse ved næsten ikke at sige noget

som sangskriver, noterede jeg sætningen ned, først på dansk og så på engelsk og tænkte, at det kunne godt blive en god sangtitel. Men der kom ikke rigtig noget ud af det. Da jeg så senere talte med min søster og fortalte hende denne her joke, sagde jeg det selvfølgelig på sønderjysk, og så var sangen der bare, ‘Åltins koldt i København’. Det blev en fortælling om, hvad der ligger i den kulde – at det ikke kun er en kulde i fysisk forstand. Og derfra skrev sangene faktisk sig selv,” husker Rikke Thomsen.

Sproget former sangene

Mens hun skrev sangene til albummet ‘Omve'n Hjemve' i 2019, spekulerede hun ikke ret meget over, om der ville være et publikum til sange på en dialekt, man sjældent hører i landsdækkende tv og radio, og som mange danskere ikke forstår.

“Jeg skrev sangene for min egen skyld og for at dække mit eget behov for at komme hjem, og jeg var overrasket over, hvor meget sproget formede sangene – både temaerne, rytmen og rimene. Konsonanterne er meget tydelige – måske er det det tyske træk i

Åltins koldt i København

Æ var kun lich staun af æ toch
"Det er lige under frysepunktet" -det tænt Æ jo nok.
Nå gæ Æ hee, Æ frøs, Æ æ kål
mine dau hee i æ by, de er tål.

København, Æ hæ åltins tænt å dæ
do hæ ålle dau vet lichglaj me mæ
I æ liv må man u i ålt slaus vee
Æ ve it om Æ hæ tøj me te det

For det æ åltins koldt i København
Om det æ somme eller vinte, nat elle dau
Hva æ der å gø, hva æ der å lau?
Det æ åltins koldt i København.

Æ spu om vej, de forstau it hva Æ såj
Fik en øl å Nyhavn, den var hel it ålt for goj
For å hold å æ varm, gik Æ en tue å æ Strøj
Så å Rundetårn, for å hold' æ høj højt...

Men det æ åltins koldt i København

...

Æ ve æ vej til Synneborg æ lang
Æ tøs den blev lidt længe den her gang
Og Æ ku saut ha græe mæ selv a daw
men det vil jo it ha ændre nau

For det æ åltins koldt i København

...

Det er åltins koldt i København
Enno kolde æ'et, når man it kinne naun
Æ frøs mine tæe, det gør ondt i æ mave
Det er æ åltins koldt, åltins koldt..
Det er æ åltins koldt i København.

*'Åltins koldt i København' (Altid koldt i København) var
den første sang, Rikke Thomsen skrev på sønderjysk.
Hun lancerede den på Facebook i august 2019.*

knytningen til hjemstavnen har stor værdi. Det er nok noget, som ikke var i så høj kurs, da jeg voksede op. Men min fornemmel- se er, at flere unge i dag værdsætter deres hjemstavn og den kulturelle og sproglige identitet, der knytter sig dertil, ikke mindst i Sønderjylland", siger hun.

Hun tilføjer, hun også har fået tysk sprog og kultur med som en del af pakken i sin opvækst, da hun gik i tysk børnehave.

"Den tyske børnehave var den bedste i lokalområdet, så det var nok især derfor, at jeg gik der. Men det betød givetvis også noget, at det tyske spiller en rolle i min mors familie. Min morfar voksede op på en gård, hvor han indtil sit tiende år kun talte tysk, og i dag taler han kun tysk og sønderjysk, ikke rigsdansk. Min mormor og morfar har også altid lyttet mere til tysk end dansk musik, så de har præsenteret mig for meget tysk musik i min barndom. Jeg er for eksempel ret vild med den tyske sangerinde Helene Fischer, og jeg er sikker på, at hvis hendes hit 'Atemlos durch die Nacht' havde været sunget på engelsk, var det blevet et monsterhit internationalt."

Rikke Thomsen taler med egne ord stadig "et pænt tysk" og gør, hvad hun kan for at holde det ved lige. Hun taler allerhelst tysk, når hun kører syd for grænsen, eller når hun møder en person fra det tyske mindretal i Sønderjylland.

"Jeg spiller også så meget, jeg kan, i mindretalssammenhænge, både i det danske mindretal i Tyskland og i det tyske mindretal i Danmark. For mig har det tyske været et stort plus, og jeg er enormt glad for, at det var en del af min opvækst", siger hun.

Hjemve og udlængsel

Når Rikke Thomsen skal forklare, hvorfor det at synge og skrive på sønderjysk er blevet meget væsentligt for hende, peger hun på en kombination af hjemve og udlængsel, som har præget hende hele hendes ungdom og voksenliv.

"Fordi jeg blev tvunget væk fra min hjemstavn, blev min udlængsel forvandlet til en form for hjemve, og jeg tror kun, at jeg har kunnet lande på begge fødder i mit voksenliv, fordi jeg har haft sproget med mig og aldrig har været i tvivl om, hvor jeg kom fra. Efter at min søster og jeg flyttede til Nordjylland, fortsatte vi med at tale sønderjysk med hinanden, og heldigvis fik vi kun positiv opmærksomhed for det", siger hun.

"Vores gymnasiekammerater syntes, at det var vildt og ret sejt, at vi slog over i sønderjysk uden at tænke over det, når vi ➡

Opland

Thomsen

Teu nå lich æ lidt

Vi kinne da e'nan, gør vi it?

Så hvorfor stæe do dee som en fremme for mæ?

Jaunt hæ de høste

Ja, de hæ pløje å gøe ve

å æ Opland æ'et sån man ka se te æ ti den gæe

Å æ ti den æ gaun å gaun

Manne omveje hæ en taun

Men æ hæ alle forstaun hvorfor vi sku gå hve for sæ.

Saj mæ æ det mæ elle dæ det it æ te å keen?

Å æ det for mæ elle dæ æ kun lich kør forbi for å veen?

Når do spør om vi ka møes et staj å æ midt

så ve æ it hvo det æ å æ Opland

Æ hæ hør te æ sandhe

den æ som poesi

å poesi æ det it for manne det ka li.

Å jaunt hæ de høste

Ja, de hæ pløje å gøe ve

æ etteå æ dee æ vante dæ mest...

Saj mæ æ det mæ elle dæ det it æ te å keen?

....

Saj mæ æ det mæ elle dæ det it æ te å keen?

å æ det for mæ elle dæ æ lys i æ gang stæ tæend?

æ ve it hvonå – om det æ fø elle sinn

æ endle fæ nau te å rim å æ Opland

Åh åh åh,

Opland.

'Opland' er titelnummeret på Rikke Thomsens nye album 'Opland', der er en musikalsk rundtur i barndommens by Blans i Sønderjylland med 500 indbyggere.

talte med hinanden, eller når vores mormor ringede. Nogle af dem fortalte, at deres bedsteforældre talte vendelbomål, og de ville ønske, at de også havde lært det."

Dialektforskere har dokumenteret, at sønderjysk er den af de danske dialekter, der står stærkest, også i den unge generation. Hvorfor tror Rikke Thomsen, at det er sådan?

"Uden at være sprogforsker tør jeg godt påstå, at sproget får en særlig rolle, når man som landsdel har prøvet at være presset både fra den danske og den tyske side. I det hele taget har sønderjyderne været konfronteret med betydningen af ophav og hjemstavn, fordi man har været i krig for et land, man ikke følte, man tilhørte. Man har skullet kæmpe for at komme til at tilhøre det land, man følte, at man hørte til", siger hun og uddyber: "Man har ikke altid kunnet være enten dansk eller tysk, men man kunne være sønderjysk, og i den sammenhæng har sproget været med til at definere en følelse af at høre hjemme. Hjemfølelsen har en lyd, nemlig lyden af dialekten."

Rikke Thomsen har på den måde altid et hjem, uanset hvor hun befinder sig: i musikken og i det sønderjyske sprog.

"Jeg er hjemme i mit sprog, uanset hvor jeg er. Følelsen af hjemlighed er aldrig langt væk, for den findes inden i mig selv, i sproget", siger hun.

Hun håber, at hun med sine sange kan være med til at vække samme følelse af hjemlighed og stolthed over dialekten i andre sønderjyder.

"Min generation kan frit og aktivt vælge, om vi vil snakke sønderjysk eller tale rigsdansk, og der ligger en enorm kærlighed til hjemstavnen i at vælge sønderjysk. Derfor synes jeg også, at det er utrolig ærgerligt, hvis nogle vælger det fra, fordi de synes, at det er pinligt at tale dialekt. Jeg håber, at dem, der tænker sådan, med tiden vil rette ryggen og tænke på dialekten som en gave, de kan bruge til deres fordel. Heldigvis fornemmer jeg også, at kærligheden til dialekten og hjemstavnen har bedre kår nu end for 20-30 år siden. Det er, som om det er blevet mere legitimt at søge hjemad og indad i stedet for kun at søge ud og væk. Og hvis mine sange kan vække den kærlighed til sproget og hjemstavnen i andre, vil det være det største for mig", siger hun.

Her er ingen Jantelov

Rikke Thomsen oplever også, at sønderjyder generelt er stolte af deres hjemegn og ikke synes, at andre skal diktere, hvad der skal laves om eller gøres på en anden måde.

Rikke Thomsen siger selv, at hun ud over sønderjysk også har graffiti i sig.

“På godt og ondt, er vi nok ret gode til at bestemme, hvor skabet skal stå og synes ikke, at andre skal fortælle os, hvordan tingene skal være. Og så kan jeg godt lide, at sønderjyderne for eksempel er enormt stolte af en række ting: Havnefronten i Sønderborg, kongefamilien, der holder sommerferie på Gråsten Slot, marsken ude vestpå, og af at vi i Tønder har den fedeste musikfestival i Danmark. Man tør godt sige, at her har vi noget, man ikke har andre steder. Janteloven får ikke lov at sætte sig igennem, og det er sindssygt fedt.”

I september 2019 modtog Rikke Thomsen – som den yngste nogensinde – Modersmål-Prisen for sin indsats for den sønder-

jyske dialekt, og det gjorde hende både glad, ydmyg og stolt.

“Jeg blev allermest stolt af, at prisen blev givet for præcis det, jeg gerne ville med mit første album – bidrage til at sønderjysk blev taget mere alvorligt. At en institution som Modersmål-Selskabet anerkendte den indsats, cementerede det og hjalp budskabet ud på en måde, som jeg aldrig kunne have gjort alene. Så jeg blev virkelig glad for det for dialektens skyld,” siger sangskriveren.

“Samtidig følte jeg lidt et pres i forhold til at leve op til det bagefter. Men det håber jeg, at jeg har gjort med mit nye album”, tilføjer hun. 🍷

Flere tyskere flytter til Sønderjylland

Af Merlin Christophersen

Corona har sat skub i en udvikling, hvor tyskere fra hele Tyskland flytter til Danmark og særligt Sønderjylland, lyder det fra Region Sønderjylland-Schleswig samt kommuner og ejendomsmæglere i Sønderjylland

Danmark og især Sønderjylland har i de senere år oplevet øget indvandring fra Tyskland. Nu melder Region Sønderjylland-Schleswig, de sønderjyske kommuner og ejendomsmæglere i området samstemmende om, at der er sat turbo på den udvikling. Årsagen er især coronasituationen, lyder det.

“Corona har virkelig sat turbo på tyskernes interesse for at bosætte sig i Danmark. Det skyldes nok, at folk under nedlukningerne har fået mere tid til at overveje deres livssituation. Hvor vi tidligere fik et par henvendelser fra tyskere i ny og næ, er vi for tiden oppe på 40-50 henvendelser om måneden. Nyt er også, at henvendelserne kommer fra hele Tyskland og til dels også fra Østrig og Schweiz, tidligere var det primært fra Nordtyskland”, siger Peter Hansen, der er leder af Region Sønderjylland-Schleswig, der rådgiver både tyskere og danskere om at bo og arbejde i nabolandet.

I Sønderborg Kommune har man i 2021 afholdt fire informationsdage, såkaldte tiltrækningsevents, for i alt 300 tyskere, der overvejer at flytte til Danmark, og på grund af den overvældende inte-

resse fra tysk side, har kommunen udvidet rammerne for informationsdagene, ligesom der er afsat penge på næste års budget til yderligere tiltag.

“Interessen er overvældende. Udover dem, der har meldt sig til vores informationsdage, har vi modtaget 380 henvendelser alene i år”, siger bosætningskoordinator Tatjana Rode og forklarer, at tyskerne særligt nævner det danske skolevæsen, forholdet mellem arbejds- og familieliv og de flade strukturer på danske arbejdspladser som årsag til at flytte nord for grænsen. Mange nævner også nærheden til vandet og billige ejendomspriser.

De øvrige sønderjyske kommuner, Aabenraa, Tønder og Haderslev melder om en

lignende udvikling. Udover at have tysk-sprogede hjemmesider, gør disse kommuner dog ikke noget særligt for at tiltrække tyske tilflyttere.

Michael Ø. Buchholdt, der er indehaver af Nybolig i Aabenraa, er både overrasket og glad over den øgede tyske interesse for at købe bolig i Sønderjylland.

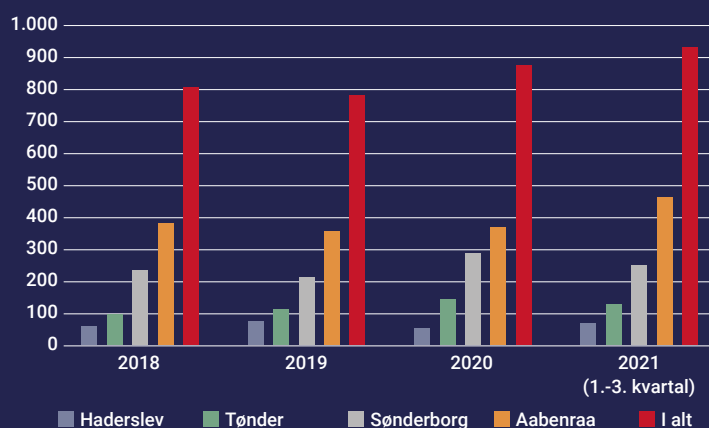
“50 procent af de fremvisninger, vi har haft i november og december har været til tyskere. Og af i alt 30 handler i samme periode er otte ejendomme solgt til tyskere. Det, tyskerne går efter, er særligt landlige ejendomme med meget plads. De kommer ofte fra store byer og vil væk fra stress og jag”, siger han.

Tyskerne er velkomne

Fra politisk hold glæder man sig over udsigten til flere tyske tilflyttere til Sønderjylland, der i flere år har været præget af tilbagegang i befolkningstallet og flere ældre, ligesom der mangler arbejdskraft i området. Jan Riber Jakobsen, der er nyvalgt konservativ borgmester i Aabenraa, mener, at de tyske tilflyttere kan være med til at knække den negative kurve, som også de andre sønderjyske kommuner er udfordret af, særligt i de landlige områder.

“Tyskerne er meget velkomne. Som ny borgmester vil jeg sætte yderligere fokus på både tiltrækning og integration af tyske tilflyttere i lokalområderne. Jeg vil gerne være med til at nedbryde kulturgrænserne. For både danskerne og tyskerne, der bor på hver sin side af den streg, der er grænsen, har jo været der hele tiden. Det er bare strengen, der har flyttet sig”, siger Jan Riber Jakobsen, der særligt glæder sig over, at tyskerne søger de landlige områder, hvor fraflytningen ellers er størst. 🍷

Tilflyttere til Sønderjylland fra Tyskland

Fra januar 2020 til september 2021 er over 1800 personer flyttet fra Tyskland til Sønderjylland. Tallet er 14 procent højere end i hele 2018 og 2019.

Kilde: Danmarks Statistik (tallene for 4. kvartal 2021 er endnu ikke opgjort)

Lisa Heinsen fra Nordtyskland:

“Vi flytter til Danmark for børnenes skyld

Af Merlin Christophersen
Fotos: Lars Aarø

REPORTAGE I Sønderjylland forsøger man at tiltrække flere tyske tilflyttere til en egn præget af tilbagegang i befolkningstallet, flere ældre og mangel på arbejdskraft. Magasinet Grænsen var med, da 100 tyskere kom til informationsdag i Sønderborg

Små dannebrogssflag i papir viser vej til indgangen til Hotel Sønderborg Kaserne, hvor forventningsfulde tysktalende gæster i alle aldre er begyndt at stimle sammen. Også indenfor i den store sal, hvor der er dækket op til buffet, er der små Dannebrog på bordene.

Arrangementet, der ved første øjekast kunne ligne en familiefest, er en informationsdag for de over 100 tyskere, der er mødt op denne mandag op til jul, fordi de overvejer at flytte til Sønderborg. Ved de 20 stande i salen har blandt andre ejendomsmæglere, repræsentanter for sønderjyske skoler og kommunen taget opstilling og gør klar til at fortælle de tyske gæster om huskøb, skolegang og meget andet i Danmark. ➡

Dannebrogflag
viser vej til
indgangen til Hotel
Sønderborg Kaserne,
hvor Sønderborg
Kommune holder
informationsmøde for
tyskere i november
2021.

“Vi er ret eventyrlystne, og vi glæder os til vores nye liv i Danmark”, siger Lisa og Benjamin Heinsen fra Eutin mellem Kiel og Lübeck. De har købt hus i Varnæs mellem Sønderborg og Aabenraa, som de flytter ind i til sommer sammen med deres fire børn, Lotta, Bosse, Lasse og Line på henholdsvis syv, fem, tre og et år.

“Vi ved, at Danmark er populært blandt tyskerne. Så det spiller vi selvfølgelig på med flagene og en stemning af hygge”, siger Tatjana Rode, der er bosætningskoordinator i Sønderborg Kommune, mens hun tager imod de tyske gæster i salen. Sønderborg Kommune afholder informationsdagene for at tiltrække tyske tilflyttere til en egn, der er præget af tilbagegang i befolkningstallet, flere ældre og generel mangel på arbejdskraft.

Mens gæsterne ankommer og forsyner sig fra buffeten, begynder en livlig aktivitet rundt om et børnebord, hvor der er lagt farveblyanter frem. En stor del af dagens gæster er børnefamilier, og mange har taget deres børn med. En af dem er familien Heinsen, der har taget turen til Sønderborg fra Eutin mellem Kiel og Lübeck. Familien har allerede taget skridtet og købt et hus i Varnæs mellem Sønderborg og Aabenraa, som de skal flytte ind i til sommer. De har også tidligere været til en lignende informationsdag, så i dag er de kommet for at få de sidste detaljer på plads, før deres nye liv i Danmark skal begynde.

“Vi vil ud af hamsterhjulet og have mere tid til familien”, siger Benjamin Heinsen, der har sit eget byggerådgivningsfirma i Eutin, mens han holder øje med sine fire børn, som allerede har fundet nye lege-kammerater, og hans kone, Lisa Heinsen,

der arbejder som lærer på en erhvervsskole, går rundt ved standene. Når familien flytter til Danmark, vil Benjamin Heinsen fortsætte sit selvstændige virke, mens Lisa Heinsen vil flytte sit job til Flensborg, når hun kommer tilbage fra barsel med parets yngste datter. Bekymringer forud for flytningen har de ikke, forsikrer Benjamin Heinsen.

“Vi er sikre på, at det nok skal gå godt. Og skulle vi mod al forventning ikke falde til, så er det at sælge et hus i Danmark lige så nemt som at sælge en bil”, siger han og forklarer, at netop det tunge tyske bureaukrati er noget af det, der for ham at se står i kontrast til et mere smidigt dansk samfund.

For børnenes skyld

“Men det er fortrinsvis for børnenes skyld, at vi flytter til Danmark. I Tyskland bliver der ikke taget ordentlig hånd om dem”, siger Lisa Heinsen, der netop er kommet tilbage fra tre stande, hvor hun har hørt om henholdsvis den kommunale folkeskole, den internationale skole i Sønderborg og de tyske mindretalsskoler i Sønderjylland.

Lisa Heinsen uddyber, at der ikke er afsat nok ressourcer til daginstitutioner og skoler i Tyskland, så eksempelvis klassekvotienterne bliver meget høje. Og så er der familiens næstældste, Lasse, som er udfordret

Steffen Paus (midten af billedet) er flyttet fra Hamborg til Sønderborg Kommune og Sabine Schiffmann (til højre) flytter snart.

"I kan stille en masse spørgsmål og forhåbentlig også få de svar, I er ude efter", siger Tatjana Rode, der er bosætningskoordinator i Sønderborg Kommune, da hun fra scenen erklærer informationsdagens stande for åbne.

motorisk og har et hørehandicap, hvilket institutionerne i Tyskland opfatter som en udfordring, der besværliggør hverdagen, ifølge Lisa Heinsen.

"De danske institutioner, jeg har været i kontakt med, har en helt anden, positiv tilgang, hvor de ser en fordel i at kunne tale om forskellighed med børnene ud fra et handicap", siger Lisa Heinsen.

Derfor er familien også særligt optaget af, hvor børnene skal gå i daginstitution og skole.

"Det er et svært valg. Dansk, tysk eller international skole. Det er lidt ligesom at skulle vælge mellem flødecake, jordbærkage eller blåbærkage. De smager alle godt", siger Lisa Heinsen. Efter samtaler med nogle af de andre tyske gæster er parret dog kommet frem til, at børnene nok kommer i dansk børnehave for at lære sproget og senere på den lokale tyske skole i Feldsted tæt på Varnæs, hvor de får både dansk og tysk afgangseksamen.

Tæt på vandet

Bosætningskonsulent Tatjana Rode genkender familien Heinsens begrundelse for, hvorfor de vil flytte til Danmark. Hun hører noget lignende fra mange andre tyske familier, der også kommer fra Bayern, Hessen og Baden-Württemberg for at bosætte sig i Danmark. ➡

Tiltrækningstiltag i Sønderjylland

I alle fire sønderjyske kommuner, Aabenraa, Tønder, Haderslev og Sønderborg, er der ansat en bosætningskonsulent/-koordinator, og kommunernes tilflytterservice henvender sig til mulige tyske tilflyttere gennem tysk-sprogede hjemmesider. Sønderborg er dog den eneste af de fire sønderjyske kommuner, der aktivt forsøger at tiltrække tyske tilflyttere gennem informationsdage. Der blev som udgangspunkt planlagt tre informationsdage i 2021. Interessen for disse var dog så overvældende, at Erhvervsudvalget i Sønderborg Kommune har afsat yderligere midler til informationsdage, der har fundet sted i november 2021 og skal finde sted i februar 2022. I 2021 har 300 tyskere fra næsten alle delstater deltaget i informationsdagene.

Der er travlt ved standen for Deutscher Schul- Und Sprachverein, hvor Marion Petersen (t.v.) fortæller om de tyske skoler og daginstitutioner i Sønderjylland. I baggrunden ses standen for henholdsvis den kommunale folkeskole og den internationale skole i Sønderborg.

“Mange nævner også balancen mellem arbejds- og familieliv, den afslappede væremåde og uformelle omgangstone”, siger Tatjana Rode, der selv er opvokset i det tyske mindretal i Sønderjylland, har taget sin studentereksamen på det tyske gymnasium i Aabenraa og siden studeret i Tübingen. Så hun kender sin tyske målgruppe, forklarer hun.

“For mange spiller også nærheden til vandet en stor rolle, og så er husene billige”, fortsætter Tatjana Rode, mens hun viser reklameteksten på den mulepose, som hver familie har fået i indgangen, og som udover informationsmateriale også indeholder mange af de dannebrogssflag, der nu pryder bordene.

“Was will man Meer?” (Hvad vil man mere?), står der som et ordspil, hvor ordet “mehr” (mere) er erstattet af det enslydende “Meer” (hav).

Tæt på Tyskland

“Forældrene kigger efter skoler, før de kigger efter huse”, siger Marion Petersen, der er skoleleder ved den tyske skole Kinder-campus Lunden, der ligger på Nordals. Hun står ved standen for Deutscher Schul- Und Sprachverein, der både repræsenterer de tyske grundskoler og daginstitutioner og den tyske efterskole i Tinglev samt det tyske

gymnasium i Aabenraa. Og hun har haft travlt, for hele formiddagen har der været livlig aktivitet ved hendes stand.

“Der er rigtig mange, der er interesseret i at høre om vores skoler, hvor børnene både får en dansk og en tysk skolegang og hverdag”, forklarer hun og uddyber, at nærheden til tyske skoler og det tysksprogede rum, som det tyske mindretal tilbyder, gør det attraktivt for mange tyskere at bosætte sig i netop Sønderjylland.

Det kan Monika Adams, der netop er kommet over til Marion Petersens stand, nikke genkendende til. Hun kommer fra en mindre by i den vesttyske delstat Nordrhein-Westfalen og ønsker at bosætte sig i Danmark sammen med sin mand og deres søn, der går i 8. klasse.

“Det gør det nemmere at tage skridtet, at min søn ville kunne gå på en skole, hvor der også bliver talt tysk”, siger hun. Særligt den tyske efterskole i Tinglev har vakt hendes interesse.

Også det tyske mindretals bibliotek, der er repræsenteret ved en stand i den anden ende af salen, vækker begejstring hos de tyske gæster.

“Gennem det tyske bibliotek er man stadig knyttet til hjemlandet”, siger Eva Nielsen fra Deutsche Bücherei Sonderburg og forklarer, at mange tyske tilflyttere benytter

Det er især tyske børnefamilier, der før jul er til informationsmøde i Sønderborg, der er et blandt fire møder i 2021, der har som formål at tiltrække tyske tilflyttere.

sig af at kunne bestille tyske bøger hjem til deres lokale tyske bibliotek.

Danmark er præget af tillid og afslappethed

Netop bibliotekerne er en af de ting, der udgør en væsentlig forskel mellem Danmark og Tyskland. Det mener Steffen Paus, der er flyttet fra Hamborg til Skodsbøl lidt vest for Sønderborg. I dag står han på scenen i den store sal sammen med to andre tyske tilflyttere og fortæller om sine erfaringer med at falde til i Danmark.

“Bibliotekerne er et udtryk for den grundlæggende tillid, danskerne har til hinanden”, siger han fra scenen og uddyber, at man kan komme på bibliotekerne hele dagen, også uden for almindelig åbningstid, ved blot at skanne sit sundhedskort.

“Og det virker; bøgerne er pæne og brætspillene har stadig alle brikker, selvom de har været udlånt mange gange. Sådan er det i Danmark: Man stoler på hinanden og opfører sig ordentligt”, siger han.

Der er dog også ulemper ved det danske samfund. Danskerne kan være svære at komme ind på, og så er parkeringsbøder meget højere, supplerer Sabine Schiffmann, der også står på scenen. Hun kommer ligeledes fra Hamborg og er i øjeblikket i proces

med at flytte til Sønderborg, hvor hun allerede har arbejdet et stykke tid.

“Men i det hele taget er livet bare mere afslappet i Danmark”, siger Sabine Schiffmann fra scenen og uddyber, at hun særligt er glad for, at man i grænselandet kan opleve både dansk og tysk kultur i hverdagen.

“Og så har grænselandet jo også den fordel, at man ikke er langt fra Tyskland, hvis man skulle få hjemve”, tilføjer hun med et smil på læben. 🍷

Hvorfor vil I flytte til Danmark?

Tyske deltagere fra informationsmøde i Sønderborg svarer

Fortalt til Merlin Christophersen

Anja Franke, 43 år, tandlæge, og André Franke, 42 år, account manager, Frieso, to år og Jarle, et år. Familien bor i Bad Bramstedt i nærheden af Neumünster.

Familie fra Slesvig-Holsten:

“

Der er bedre balance mellem arbejde og familieliv

“Vi er her i dag, fordi vi gerne vil have flere informationer om, hvordan det er at flytte til Sønderborg. Vi har i længere tid godt kunnet lide byen. Og vi er her tit, eksempelvis til en søndagsgåtur eller på ferie. Da vi så for noget tid siden besluttede, at vi gerne ville bo ved vandet, så vi rent tilfældigt, at huspriserne i Sønderborg er meget billigere end hos os. Frem for alt overvejer vi dog at forlade Tyskland på grund af vores børn. Alting forekommer at være mere åbent, afslappet og lettere i Danmark. Menneskene er venligere, og der er bedre balance mellem arbejde og familieliv. I Tyskland må man ofte regne med at skulle arbejde sent om eftermiddagen og om aftenen. Det er som sådan også ok, men det er ikke noget, man har lyst til med små børn. Vi er kommet ret langt i vores overvejelser om at flytte. Arrangementet her i dag er allerede det andet, vi er til, og vi føler os velinformerede. Vi er ikke bekymrede over at skulle flytte til Danmark. Sproget må vi naturligvis lære. Vi er allerede begyndt på dansk-kurser online. Senest om et par år bor vi sandsynligvis i Danmark.”

Martin Winter, 59 år, forhandler af byggematerialer, og Nadine Winter, 45 år, administrationschef. Parret bor i nærheden af Frankfurt am Main.

Par fra Hessen:

“

Hygge fascinerer os

“Vi ville ikke være her i dag, hvis ikke der var et og andet i Tyskland, som vi er utilfredse med. I Tyskland føler vi, at vores personlige frihed er blevet indskrænket meget, særligt i de senere år. Under coronapandemien bliver tests og vacciner fremmet gennem pressio og tvang og ikke gennem oplysning og frie valg. Også på arbejdsmarkedet er der meget pres og kun lidt fritid. For os er arbejdet ikke alt i livet. Derfor har vi i nogen tid overvejet at forlade Tyskland. Danmark er mere afslappet. Vi har læst meget om landet og menneskene. Særligt betaget er vi af friheden, der også ligger i landskabet, hvor man kan se langt, og blikket kan vandre frit. Og så tiltaler det os, at man ved siden af arbejdet også har fritid. Begrebet ‘hygge’ fascinerer os. Det beskriver noget mellemmenneskeligt, som desværre går stadig mere tabt i Tyskland. Sønderborg blev vi opmærksom på gennem vores venner, som allerede har købt et hus i nærheden af byen. Hvis vi beslutter os for at flytte, ville vi også købe et hus på landet. Vores største bekymring ved at flytte er, at vi har en datter på 18, som er i gang med at tage sin studentereksamen. Om hun vil flytte sammen med os, er stadig uafklaret. De mange informationer, vi har fået, skal vi nu fordøje, men det er ret sandsynligt, at vores fremtid peger i retning af Danmark. Og hvis vi tager skridtet, lærer vi selvfølgelig også dansk. Det står ikke til diskussion.”

Melissa Neumaier, 34 år, kommunikationsmedarbejder, bor med sin mand og tre børn på fire, otte og 12 år i München.

Mor fra Bayern:

“

Det er som at komme hjem

“Jeg synes, Danmark er meget tiltalende. Jeg kan lide kulturen, de rolige mennesker, den venlige og afslappede væremåde og også naturen. Særligt havet er et stort plus. Sammen med min familie har jeg allerede tre gange været på ferie i Danmark. Da vi sidste år kørte hertil, var det som at komme hjem. Derefter har vi ikke kunnet slippe tanken om at flytte til Danmark. Det er ikke sådan, at vi ikke kan lide det derhjemme i Bayern, hvor vi altid har boet. Men vi ønsker os et andet, roligere liv med mere tid til vores børn. Derfor vil vi ikke blive i München. Vi er allerede kommet ret langt i vores overvejelser om at flytte til Danmark. Vi er ikke bekymrede over at skulle flytte. Jeg ankom allerede i går til Sønderborg og brugte hele dagen på at vandre gennem byen. Der er skønt her. Og arrangementet i dag har givet mig mange nyttige informationer om børnehaver, skoler, huse og andet praktisk. Selvom vi selvfølgelig vil lære sproget, hvis vi flytter til Danmark, er det en stor fordel, at der også findes tyske børnehaver og skoler. På den måde bliver det nemmere for børnene at ankomme. I dag var jeg fortroppen, og jeg vil komme tilbage med hele familien, før vi tager en endelig beslutning. Men jeg tror, at vi senest om fem år bor et eller andet sted i Syddanmark. Og hvis jeg får lov til at bestemme, bliver det i Sønderborg.”

Sønderjysk tiltrækning af tyskere er historisk

Af Anna-Lise Bjerager

INTERVIEW Tidligere har der i Sønderjylland været en frygt for fortyskning, men i dag laver Sønderborg Kommune informationsmøder for at få flere tyske tilflyttere. "Det er positivt og udtryk for, at grænseregionen for alvor er blevet grænseoverskridende", siger Martin Klatt, lektor i grænseregionsforskning på SdU

I 1920 fejrede danskerne, at Sønderjylland var blevet en del af det danske rige efter krigen i 1864, hvor Danmark havde mistet hertugdømmerne Slesvig og Holsten. Nu skulle den nye grænse sikre, at de nationale skel blev opretholdt, og at al fortyskning ophørte. I dag, godt 100 år senere, gør en af de fire sønderjyske kommuner, nemlig Sønderborg, en stor indsats for at få tyskere til at flytte til byen for at imødegå den negative befolkningsudvikling, og fordi der mangles arbejdskraft. Det sker blandt andet gennem informationsmøder i 2021 med 300 tyske deltagere.

Der er tale om lidt af et paradigmeskift, hvis man spørger Martin Klatt, der er lektor i grænseregionsforskning fra Syddansk Universitet (SdU).

"Jeg synes, det er positivt, at en sønderjysk kommune som Sønderborg er begyndt at være aktiv for at få tyskere til at bosætte sig i Sønderjylland. Historisk har debatten om det dansk-tyske grænseområde fra

dansk side jo været kendetegnet ved en angst for fortykning af området. Med Genforeningen i 1920 opstod en forståelse af, at nu havde Danmark reddet, hvad reddes kunne, og nu måtte vi passe på, at den nationale balance ikke flyttede sig. I dag mangler man arbejdskraft, og derfor laver man som noget helt naturligt kampagner for at få tyskere til området. Det er en positiv historie om, at forskrækkelsen for det tyske i Sønderjylland er fortid, og at det dansk-tyske grænseområde for alvor er blevet grænseoverskridende”, siger Martin Klatt.

De åbne grænser betød en ændring

Han peger på, at mange danskere var bekymrede for, at Danmark skulle blive oversvømmet af fremmede efter Danmarks optagelse i EF i 1972. Men der var stort set ingen tilflytning af betydning i 1970'erne, som også var det årti, hvor den negative befolkningsudvikling satte ind på begge sider af grænsen med flere dødsfald end fødsler. Først med de åbne, interne grænser efter Danmarks tiltræden af Schengensamarbejdet i 2001 begyndte man at flytte på tværs af den dansk-tyske grænse. Og mange begyndte at pendle, fordi det blev nemmere at have job i Tyskland og bo i Danmark og omvendt.

“I 2000'erne var der mange danskere, der bosatte sig i Flensborg-området. I 2000'erne og 2010'erne var der også mange tyskere, der flyttede til Sønderjylland og længere op i Jylland. Der opstod næsten en trend, hvor tyskere opkøbte gamle huse ude på landet.

Det er mit indtryk, at folk havde mange forskellige motiver: Boligprisernes himmelflugt i Tyskland, skolepligten i Tyskland, hvor man i Danmark alene har undervisningspligt, og man derfor kan undervise sine børn hjemme og så videre.”

“I dag har vi så en situation, hvor en sønderjysk kommune sender bud efter tyskere. Det er mit indtryk, at det denne gang især drejer sig om børnefamilier, hvor forældrene skal have job i Danmark”, siger han.

Coronapandemien som katalysator

Martin Klatt mener ikke, at det er tilfældigt, at flere tyskere ønsker at flytte til Sønderjylland netop nu under coronapandemien.

“Coronapandemien er blevet en slags katalysator for mange tyskeres frustration over nogle af de problemer, som Tyskland står midt i. Ind i den frustration ønsker mange at skabe forandringer i deres liv. De ønsker at flytte væk fra storbyerne og til skov og strand i Danmark og prøve noget helt nyt”, siger Martin Klatt. For ham at se har mange tyskere dog en meget romantiseret forestilling om Danmark og derfor opfordrer han til, at man som tysk familie tænker sig om.

“Mange tyskere er nok lidt blåøjede, når det kommer til deres forestillinger om, hvad Danmark er for et land. De ser Danmark som et paradis, og mange af dem risikerer derfor at blive skuffet. Man skal tænke sig godt om, inden man flytter sin familie til et andet land med et andet sprog og en anden kultur”, siger Martin Klatt. 🍷

Mange tyskere ser Danmark som et paradis ifølge lektor Martin Klatt, Syddansk Universitet: “De risikerer at blive skuffet. Man skal tænke sig godt om, inden man flytter sin familie til et andet land med et andet sprog og anden kultur”, siger han.

Dronning Margrethe klapper begejstret over den unge gymnasiepiges tale ved besøget på Duborgskolen i Flensborg i september 2019.

Talen, der gik i hjertet på dronningen

Af Helle Juhl

BOGUDDRAG Johanne Juul Olsens tale til dronning Margrethe på Duborg-Skolen i Flensborg i 2019 om Danmark som det danske mindretals "hjertehjem" er en af fortællingerne i en ny bog 'Skal man neje. 21 fortællinger om danskernes dronning'. Fortællingen bringes her i uddrag

I sine 50 år som regent har dronning Margrethe hørt hundredvis af taler, men en af dem, der har gjort mest indtryk, blev holdt i Flensborg den 3. september 2019 af den dengang 18-årige Johanne Juul Olsen, gymnasieelev på Duborg-Skolen og en ud af de omkring 50.000 danske i Sydslesvig, som dronningen aflagde officielt besøg hos. Så rørt blev hun af talen, at hun i et tv-interview på TV2 året efter udtalte, at hun var lige til at tørre op med en klud bagefter. For Johanne var oplevelsen også overvældende, ikke mindst fordi hun efter talen blev inviteret til at hilse personligt på dronningen.

"Hofchefen kom hen til mig og sagde, at dronning Margrethe gerne ville tale med mig, så jeg fulgte med ham og blev først ledt hen til hendes hofdame, der bad mig vente, indtil jeg blev kaldt frem. Jeg nåede lige at spørge, om jeg skulle neje for dronningen, og hun sagde 'ikke mere, end at du kan komme op igen', og så pludselig var det tid. ➡

Da jeg stod foran dronningen, tog hun min hånd og holdt den fast og spurgte: 'Har du selv skrevet talen?' Da jeg svarede ja, sagde hun: 'Den var meget flot!', og bagefter bad hun mig blive, så hun kunne sige personligt farvel til mig, inden hun skulle videre. Da var jeg lige ved at tude", fortæller Johanne Juul Olsen.

I den første tid efter talen blev hun rost fra nær og fjern og kontakten af alle mulige medier, så det var svært at koncentrere sig om skolen og kammeraterne. Forældre og bedsteforældre var også stolte af hende, og i det hele taget badede Johanne i opmærksomhed. Næsten lidt for meget.

"Men heldigvis har jeg to ældre brødre, som nok skal sørge for, at jeg ikke mister jordforbindelsen. De drillede mig på den gode måde."

'Hjertehjem'

Det var først og fremmest Johanne Juul Olsens betegnelse af Danmark som mindretallets 'hjertehjem', der fik følelserne frem hos dronning Margrethe. Selv var Johanne så koncentreret om talen, at hun ikke lagde mærke til, at dronningen fik blanke øjne, men hun husker, at de fik øjenkontakt med hinanden.

"Jeg stod bare to-tre meter fra dronningen, så det føltes meget intimt. Hun blev på en eller anden måde så menneskelig, samtidig med at hun havde en stærk udstråling. På én gang dronning og almindeligt menneske. Samtidig gik det så hurtigt, at jeg bagefter næsten måtte knibe mig i armen: Havde jeg virkelig stået lige dér og talt til dronning Margrethe?"

Johanne Juul Olsen bad selv om at få lov til at holde talen, da det før sommerferien kom frem, at dron-

ning Margrethe ville komme på officielt besøg i det danske mindretal i Sydslesvig og i den anledning skulle besøge Duborg-Skolen, hvor Johanne på det tidspunkt gik i 2.g. Fra en af kammeraterne, der sad i elevrådet, hørte hun, at der skulle indgå en elevtale i programmet, og hun fik med det samme lyst til at skrive den.

"Det var ikke, fordi jeg havde megen erfaring med at holde taler, bortset fra takketalen ved min konfirmation, men jeg vidste, at jeg havde meget på hjerte. Jeg har altid været en stor beundrer af dronning Margrethe, og hvert år betyder det vældig meget for os syd for grænsen, at hun sender en hilsen til os i nytårstalen. Inden jeg meldte mig, spurgte jeg en af mine lærere til råds, og da han syntes, det var en god idé, meldte jeg mig og fik lov.

I sommerferien tænkte jeg meget over talen og skrev stikord ned til, hvad den skulle handle om, og der kom jeg på ordet 'hjertehjem', for det er sådan, jeg har det med Danmark. Det er det sted, jeg i hjertet hører til, selv om jeg bor i Tyskland og har tysk statsborgerskab. Samtidig ville jeg fremhæve fordelene ved at bo et sted, hvor to kulturer mødes. Hvilke muligheder det rummer for at tage det bedste fra begge verdener og skabe en særligt rummelig og sydslesvigsk kultur. Sådan tror jeg, de fleste unge i det danske mindretal har det."

Mormors ugeblade

Johanne Juul Olsen identificerer sig meget med det danske mindretal, selv om hun ikke tilhører en af de gamle sydslesvigske slægter.

"Min familie flyttede hertil, før jeg blev født, da mine forældre, som begge er bibliotekarer, blev ansat på Det danske Centralbibliotek i Flensborg. De og mine to ældre brødre er danske statsborgere, mens jeg som den eneste har dobbelt statsborgerskab. Men så længe jeg kan huske, har bevidstheden om at være dansker i udlandet fyldt i mit liv, og det samme har fascinationen af dronningen. Det sidste hænger blandt andet sammen med, at jeg hos min mormor i Broager altid har slugt reportagerne om kongefamilien i de danske ugeblade. Ligesom hun har fortalt mange ting om det at være sønderjyde i den tyske tid. Hendes forældre, mine oldeforældre, blev født før Genforeningen.

Til hverdag betyder det at tilhøre et mindretal ikke så meget. Jeg har både danske og tyske venner og er vokset op som tosproget. Faktisk er det en fordel, som jeg

Hjertehjemmet

De ord, der i særlig grad rørte dronning Margrethe, i Johanne Juul Olsens tale på Duborg-Skolen i 2019, handlede om det danske mindretals følelsesmæssige tilhørsforhold til Danmark:

"Danmark er for os ikke en bopæl eller adresse, heller ikke en regering eller et kongehus eller for den sags skyld et simpelt naboland – nej, Danmark er et sted, som vi danske mindretalsborgere kan kalde hjertehjem.

Et sted, der giver os tryghed, muligheder, og som favner os med gavmildhed og åbenhed, som jeg ved, vi sætter stor pris på.

Det er ikke vores fysiske hjem, men man nærer en vis længsel og lyst efter det danske, som kan kendetegnes ved, at man i sit inderste ved: Her hører jeg også til."

også kom ind på i talen, at man både kan juble over tyske og danske sportsresultater. Alligevel fylder den danske baggrund mest. Det mærker jeg, når jeg besøger min fars familie i Skagen, og når vi mødes i de danske foreninger. Måske det lyder lidt skørt, men jeg går til fitness i en dansk forening, selv om de fleste andre på holdet er fyldt 60. Der føler jeg mig hjemme.”

Ved nytårstalen 2019 fik (Johanne, red.) en indirekte hilsen fra dronningen. Under omtale af sensommerens besøg i Slesvig-Holsten og mødet med det danske mindretal sagde dronningen med tydelig inspiration fra Johannes tale:

“I kom ikke hjem til Danmark for 100 år siden. Men Danmark er og bliver jeres hjerteland. Det rørte mig at høre, også fra den unge generation. Det vil jeg aldrig glemme!”

Øjeblikket, hvor Johanne hørte den pas-sus, glemmer hun aldrig: “Jeg var med min familie på ferie i Østrig hen over nytåret, så vi måtte streame nytårstalen. Da dronningen brugte ordet “hjerteland” og sagde det om den unge generation, hoppede hjertet i mig – hvorefter jeg gav mig til at tudbrøle! Det var på en måde større, end da jeg holdt talen for hende.” 🥰

‘Skal man neje? 21 fortællinger om danskernes dronning.’ Af Helle Juhl, 300 sider, 299,95 kr. Lindhardt og Ringhof. Udkommet 6. januar 2022.

Johanne Juul Olsen på talerstolen foran dronningen. Hun havde købt en ny kjole til anledningen, som hun måtte skynde sig at skifte til før talen, fordi hun også var med i skolens kor.

“Ka’ han snak’ dansk?”

Af Jens Andreasen

BOGUDDRAG Jens Andresen, der er født i 1947 og var formand for Grænseforeningen 2016-2020, er opvokset i Sydslesvig som en del af det danske mindretal og er i dag bosat i Løgumkloster. I sine erindringer, der her bringes i uddrag fra ‘Sønderjyske Årbøger 2021’, fortæller han bl.a. om sin familiemæssige baggrund og sin opvækst syd for grænsen, hvor især sproget var af afgørende betydning

Er vi danske eller tyskere? Det spørgsmål blev aldrig stillet i mit hjem og i min familie. Overskriften for livet i vores hjem og i vor familie var, at vi var danskere, og danske ville vi være, så på mange måder har min barndom og opvækst ikke adskilt sig fra andre danskeres, der er født i efterkrigsårene og vokset op i danske omgivelser. Men omgivelserne var alligevel ikke helt danske, og måske har jeg lidt særligt at berette om, i hvor vel jeg altid, når jeg selv har set på mine muligheder, har forudsat, at de har været de samme, som de muligheder, der har været gældende for alle andre danskere på min alder.

Og lad mig indledningsvis slå fast, at det, jeg er allermest taknemmelig for, netop er, at jeg via min opvækst og mine forældres engagement i det danske mindretal, må siges at have haft alle de samme muligheder, som alle andre danskere på min alder. Sådan har jeg i hvert fald selv oplevet det, og læseren af disse efterfølgende linjer kan så afgøre, om ikke jeg har ret i det.

Begge mine forældres familie har siden

folkeafstemningen og den deraf følgende grænsedragning i 1920 tilhørt det danske mindretal i Sydslesvig. Såvel min mor som min far kom fra dansksindede landbohjem i den del af Tønder Amt, der efter 1920 blev tysk. Mine forældres familier kendte hinanden helt tilbage til starten af 20’erne, og dette kendskab havde i høj grad at gøre med deres engagement i mindretallets opstart som organisation. Mine forældre, der var født i henholdsvis 1917 og 1919, havde haft en opvækst, der var stærkt præget af de fattige og hårde forhold, der var gældende for landbruget umiddelbart efter afslutningen af Første Verdenskrig, hvor begges familier havde lidt tab i form af familiemedlemmer, der faldt i krigen. Fattigdommen var helt naturligt en følge af de store omkostninger, verdenskrigen havde påført alle lande i Europa, men i særlig grad Tyskland, som krigens store taber.

Selv om familierne som ejere af mindre landbrug altid havde fødevarer inden for rækkevidde, så var det ikke ensbetydende med, at de havde råd til selv at bruge dem. ➡

Jens Andresen, der var formand for Grænseforeningen 2016-2020, er født i Sydslesvig i 1947 og har skrevet sine erindringer. Her er han fotograferet i nærheden af sit hjem i Branderup ved Løgumkloster i Sønderjylland i 2016.

Min farmor og farfar, Frida og Jens Andresen, som nyforlovede i 1916.

Min morfar havde deltaget i krigen såvel i Rusland som i Frankrig og måtte lade min mormor være alene med fire små børn på et lille landbrug, hvor de havde en hest, tre køer og en enkelt gris. Min mor blev så født efter morfars hjemkomst og i løbet af 20'erne fik de yderligere to børn. Der var faktisk tale om underernæring, der blandt andet viste sig i form af engelsk syge.

Min mors familie må betegnes som indadvendte i forhold til deres omgivelser og havde nok at se til med at klare dagen og vejen. Min fars familie havde et lidt større landbrug, hvor man ved siden af landbruget drev kreaturhandel, så man var vant til at være udadvendte. Det var min farfar, der overtog gården efter krigen, da hans bror, som skulle have haft den, faldt i 1916 i Frankrig. Min farfar og farmor fik seks drenge, hvoraf de to dog kun levede i få måneder. Som nævnt var mine forældres familier danske

og ville være danske helt tilbage fra før folkeafstemningen. Min farmor var dog af en tysk familie, der drev et hjulmagerværksted i Agtrup. De ønskede at være tyske. Min farmor måtte således ved sit giftermål i 1916 acceptere, at hun skulle leve i en dansk familie. Det har været en diskussion imellem min farmor og farfar, for selv om der mest i Agtrup blev talt sønderjysk på dette tidspunkt, så startede min farmor og farfar også med at tale plattysk med hinanden, og det sprog var i starten deres hjemmesprog. De skiftede hjemmesprog til sønderjysk i midten af 30'erne. Når min farmor senere helt klart var glad for at kunne sige at hun var dansk, så hang det uden tvivl sammen med, at lige efter 1920 kom sygeplejersken Maren Sørensen i deres hjem, og hun hjalp min farmor med at sørge for god ernæring og pleje om nødvendigt af familien. Udover deltagelse i mødevirksomhed var Maren

Sørensens virke som sygeplejerske i 20'erne meget vigtig for såvel min fars som min mors familie.

Meget tidligt kom også vandrelærerne Niels Kjems og Gustav Lindstrøm i mine forældres hjem, og såvel mine bedsteforældre som deres børn modtog undervisning i dansk ad denne vej i 20'erne. Såvel min fars som min mors forældre lagde husrum til denne danskundervisning, og deres om end små stuer blev også lejlighedsvis benyttet til afholdelse af gudstjenester på dansk. Disse gudstjenester blev enten forrettet af Marren Sørensen eller af præster fra den del af Sønderjylland, der nu var dansk. Min mors familie havde været danske i 1920'erne, men en del af min mormors familie tilsluttede sig det tyske i løbet af 30'erne.

Min farfars familie, hvoraf en gren kom til Sønderjylland fra Himmerland i begyndelsen af 1700-tallet, var meget danske,

hvilket de også gerne markerede i årene op til afstemningen med at holde deres bygninger i de rød-hvide farver. Efter grænsedragningen blev gården hvidkalket med gule døre og vinduer. Gul var den slesvigske farve, og man ville vise, at når man nu ikke kunne komme med til Danmark, så var man da fortsat i Slesvig. Min morfars familie var også meget glade for alt, hvad der var dansk, om end en del af familien oprindeligt var kommet til egnen som såkaldte kartoffeltyskere og bar navnet Leonhard.

Mine forældre blev gift 28. august 1942 i Ladelund Kirke med efterfølgende fest i forsamlingshuset Kirkevang, der var det første danske forsamlingshus uden for Flensborg. Det var en meget beskeden fest, da krigssituationen naturligt satte sit præg på den. Min mors ældste bror var faldet i krigen ved Leningrad 26. marts samme år. Min far var soldat ved luftvåbnet i Pillau i ➡

Jens Andresens forældre, Hedvig og Hans Detlef Andresen, ved deres bryllup i august 1942. Det var en beskeden fest, og hans mor bar sort brudekjole, da hendes ældste bror var faldet i krigen ved Leningrad samme år, fortæller Jens Andresen.

Jens Andresen gik i Agtrup danske skole, hvor Gunnar Ryge Petersen, journalisten Søren Ryge Petersens far, var en afholdt lærer. Det er Jens Andresen yderst til højre.

Østpreussen, og ventede på, at det meget snart ville ske, at han ville blive sendt til fronten i Rusland. Min mor var gravid, og ventede deres barn til jul. På grund af sorg i familien bar min mor en sort brudekjole med hvidt slør.

Mine forældres første barn blev født 19. december 1942, mens min far deltog i krigen ved Stalingrad. Min bror døde samme dag, som han blev født. Min mor har aldrig fortalt os om dette, og når vi senere i samtaler nærmede os denne hændelse, så sagde hun bare: "Det skete jo for så mange." Efter krigen kom min far hjem 26. august 1946 efter fangenskab i Frankrig. Han havde før krigen været på efterskole i Danmark og var uddannet ved landbruget. Min mor havde i de sidste år af krigen hjulpet min farmor og farfar med at drive gården i Kalleshave. Hun havde en lille lejlighed i Agtrup, som hun var flyttet ind i i 1942 og boede der, ind-

til min far vendte hjem. Da far kom hjem, var det planen, at han sammen med min farbror Peter skulle overtage landbruget i Kalleshave, og i den forbindelse flyttede mine forældre ind i stuehuset på gården. I stuehuset blev der indrettet to lejligheder, idet mine bedsteforældre gik på aftægt, som man kaldte det. De var fortsat sikret bopæl på gården, og modtog en livslang ydelse i form af et månedligt pengebeløb samt naturalier i form af mælk, kød og grøntsager som betaling for, at de havde afstået gården til deres to sønner.

Min farbror Peter var blevet såret som soldat under slaget ved Sevastopol på Krim og havde mistet en arm og et ben. Det var derfor mine bedsteforældres tanke, at de to sønner, der skulle være landmænd, skulle hjælpe hinanden, idet det jo åbenlyst var svært for Peter at klare alle de fysiske arbejder, som det at passe et landbrug indebar,

med proteser på både ben og arm. Samarbejdet kom til at fungere på bedste vis, men nævnes skal det, at min farbror Peter klarede at leve med sine fysiske mén efter krigen på en ganske enestående måde, og man skulle ved mange af arbejdsopgaverne i landbruget hænge ganske godt i, hvis man ville følge med ham. Peter og hans kone Edith byggede selv et stuehus til den del af gården, som de overtog.

I forbindelse med at mine forældre overtog deres del af gården i Kalleshave i 1947 flyttede den flygtningefamilie, som mine bedsteforældre i 1945 var blevet pålagt at skulle give husly. De flyttede ind i den lille lejlighed, som min mor havde boet i under krigen. Flygtningefamilien kom fra Østpreussen og bestod af en kone med tre næsten voksne døtre. Fru Reimann, som konen hed, ventede på, at hendes mand skulle vende tilbage efter krigen efter russisk fangenskab.

Han kom i 1951, men meddelte sin lille familie, at han havde fundet en anden kone, som han ville dele resten af sit liv med. Fru Reimann og hendes døtre rejste derefter til Köln, og bosatte sig der, da én af døtrene havde mødt en guldsmed fra denne by, som hun senere blev gift med.

Jeg blev født 10. oktober 1947 i Kalleshave, og i 1950 blev min bror Svend født, inden vi fik en lillebror i 1956, Arne.

Nabolaget i Kalleshave

Kalleshave ligger øst for landsbyen Agtrup, der er en del af Læk sogn. Kalleshave er en bebyggelse bestående af 14-15 mindre landejendomme beliggende langs landevejen mellem Læk og Medelby.

I Agtrup kommune, der havde omkring 700 indbyggere før krigen, stemte ca. 20 procent dansk ved folkeafstemningen i 1920, og byen er beliggende ca. 20 kilome-

Jens Andresens familie var altid faste deltagere på De Danske Årsmøder i Sydslesvig. Her i 1960. Jens Andresen, der dengang var 13 år, ses forrest til højre iklædt folkedragt, da børnene have optrådt med folkedans. Jens Andresen sidder ved siden af sine to farbrødre. Hans far sidder til højre for ham og hans mor sidder bagved ham. Forrest ses hans farfar og allerforrest Jens Andresens lillebror, Arne (tv.).

ter syd for landegrænsen. Med hensyn til omgangssproget i Agtrup omkring 1950 var det således, at alle de oprindeligt bosiddende familier i Agtrup forstod og kunne tale sønderjysk. De fleste ældre ægtepar talte dansk indbyrdes – mange talte nu plattysk til deres børn – men derfor forstod børnene naturligvis også det sønderjyske sprog. I de 15 hjem i Kalleshave kunne man i de 12 forstå og tale sønderjysk. I de sidste tre boede der to flygtningefamilier og en familie, der var tilflyttet fra Angel og havde plattysk som sprog. Naturligvis var der enkelte, som kun beherskede det tyske sprog udover flygtningefamilierne. En af vore nærmeste naboer havde som soldat mødt sin kone i Frankfurt, og hun kunne naturligvis ikke tale sønderjysk. Denne nabokone og deres datter samt flygtningefamilierne naturligvis var årsagen til, at det tyske sprog også blev en del af vores hverdag. Men sønderjysk og plattysk var de dominerende sprog i Agtrup, selv om man, når man betragter sprogudviklingen i Sydslesvig efter Anden Verdenskrig, må huske på, at Slesvig-Holstens befolkning blev fordoblet med tilvandringen af flygtningene, og det havde naturligvis sproglige konsekvenser.

Det satte naturligvis også sit præg på en landsby som Agtrup, hvor flertallet ellers beherskede og mange brugte det sønderjyske sprog, selv om de fleste egentlig helst ville være tyske. Vi fik som børn af min farfar at vide, at vi skulle tale sønderjysk med alle, der kunne dette sprog. Det skete ind i mellem at en ældre Agtrup-borger, der helst ville være tysk, syntes at det var lidt provokerende, at sådan en lille knægt svarede på sønderjysk, selvom han blev tiltalt eller spurgt på plattysk. En borger i Agtrup før Anden Verdenskrig havde almindeligvis et sen-efternavn ligesom disse efternavne med ende-stavelsen sen var mest almindelig på den tid nord for grænsen. Nu efter krigen er der kommet familier, der har navnene Zell, Köpp, Zelno, Riemann, Kortass, Dekarski og Ritter.

Vil man i dag opleve et tydeligt tegn på denne flygtninge-indvandring skal man besøge Agtrups kirkegård, der blev anlagt i begyndelsen af 70'erne, hvor mange af disse

flygtningefamilier naturligvis har deres gravsteder. Derefter går man ned til mindelunden for de faldne i verdenskrigene. Her er der kun ganske få mindsten med personnavne, der ikke er et sen-efternavn.

Alle naboerne havde lidt jord og drev landbrug. Enkelte dog kun som bierhverv. Der var et fantastisk fællesskab naboerne imellem. Man hjalp hinanden i sygdomssituationer og i store arbejdsopgaver, og ingen var færdig med høstarbejdet, før naboer også havde fået det sidste læs hjem. Man mødtes til vinterkom sammen, hvor man besøgte hinanden hos for hus til det store sønderjyske kaffebord en aften mellem nytår og frem til forårsarbejdet begyndte i midten af marts. På den måde kunne man udefra ikke se, at her mødtes både danskere og tyskere, men internt var ingen i tvivl om, hvor man hørte til.

Hvor meget det forhold mellem dansk og tysk også prægede vort familieliv kan vist bedst beskrives med den dag i 1956, da min yngste bror Arne blev født. Jeg husker dagen på den måde, at mor ikke var hjemme, da vi blev vækket om morgenen. Vi blev vækket af min farmor, og jeg blev sendt i skole. Min bror og jeg var blevet født hjemme, men på grund af en forventet komplikation ved fødslen, skulle Arne fødes i en klinik i Flensborg. Da jeg hen på eftermiddagen kom hjem fra skole, fortalte min far os, at vi havde fået en lillebror. Min bror Svend på seks år spurgte som det første så min far om det, der i den forbindelse lå ham mest på sinde: "Ka' han snak dansk?" Det ville både være synd, ja direkte håbløst for vores lillebror, at komme ind i vores familie uden at kunne sønderjysk. 🍷

Jens Andresens erindringer kan læses i sin helhed i 'Sønderjyske Årbøger 2021', der udgives af Historisk Samfund for Sønderjylland. Læs mere på www.hssdj.dk

Tak for alle årene i Grænseforeningen

Af Knud-Erik Therkelsen
Generalsekretær i
Grænseforeningen

Karen Blixen har i bogen 'Den afrikanske farm' en smuk fortælling om en mand, som forstyrres i sin nattesøvn af en ukendt lyd udenfor. Han står op og forsøger natten igennem at finde lydens årsag. Undervejs møder han mange forhindringer, lyden skifter retning og til sidst, hen på morgenen, må han opgive og vender tilbage til sit hus. Da opdager han, at hans fodspor i den nyfaldne sne danner omridset af en smuk fugl.

Sådan føler jeg det her ved afslutningen af mit arbejdsliv. Som 16-årig var jeg på udvekslingsophold i USA, som afsluttedes med en tre uger lang intens rejse med 40 jævnaldrende fra næsten lige så mange nationaliteter. Fyrrer unge mennesker samlet i en bus på vej gennem USA. Om noget var det en levendegørelse af forskellighed og fællesskab på samme tid. Det vidste jeg ikke dengang; vi var bare unge mennesker på vej ud i livet.

Senere i min ungdom fik jeg min nationale opdragelse på Rønshoved Højskole, først som elev i 1974 og senere som lærer fra 1983 til 1992. Grænselandets historie, mindretallene, stederne og begivenhederne kom ind under huden og blev formidlet videre til skolens elever. Det handlede om at sætte de unge ind i et folkeligt fællesskab med grænselandets historie som katalysator.

Senere blev jeg forstander for Højskolen Østersøen i Aabenraa og kom gennem skolens tyske lærere og kursister meget tættere på tysk sprog og kultur. Her opdagede jeg hvilken rigdom og inspiration, der ligger i at møde og komme tæt på de andre, her

tyskerne. Og her fik jeg for alvor udfordret min egen danskhed, som jeg i mit stille sind måtte indrømme var noget indadvendt, selvfed og lukket. Der gemmer sig mange erkendelser i spejlingen i de andre.

Og så Grænseforeningen fra 2004 til i dag. Den længste ansættelse, jeg har haft. Her fik jeg mulighed for, sammen med bestyrelse og dygtige medarbejdere og med udgangspunkt i spændingerne i mit eget liv, at arbejde med Grænseforeningens fremtid mellem det nationale og det internationale, mellem lukkethed og åbenhed, mellem indadvendthed og udadvendthed. Meget er forandret, pengeindsamling og ferieborn er væk, og i stedet er der opstået en lige værdighed mellem mindretal og flertal, en begyndende erkendelse af, at vi i flertallet har meget at lære af mindretallene, men også ængstelige reaktioner og spørgsmål i mindretallet om, hvor dette fører hen.

I denne min sidste kommentar i magasinet Grænsen vil jeg gerne rette en varm tak til Grænseforeningens græsrodder, bestyrelse og formandskab for et godt og tillidsfuldt samarbejde gennem 18 år. Tak til medarbejderne for engagement, flid og vilje til at give Grænseforeningen fremtid i spændingen mellem mangfoldighed og fællesskab. En særlig tak til de fem formænd, jeg har samarbejdet med for jeres evne til at holde balancen i dette farefulde farvand.

Kort sagt – tak for den lange vandring efter lyden. Om sporene i sneen danner en smuk fugl ved jeg ikke, men lyden var der, og jeg gik efter den.

Sympatisk fotobog om mindretallet

ANMELDELSE Fotobogen 'Et mindretals ansigter' bygger på en god idé, og selvom man godt kunne have ønsket, at ansigterne havde fået lidt mere dybde og perspektiv, er det en anbefalelsesværdig bog og en oplagt gaveide, mener anmelder Peter Yding Brunbech

Foto: Privat

Af Peter Yding Brunbech, ph.d., leder af HistorieLab

Fotobogen 'Et mindretals ansigter/ Gesichter einer Minderheit' er en fotografisk fortælling om mennesker, der ligner deres naboer og kolleger, men alligevel adskiller sig i kraft af deres tilhørsforhold til det danske mindretal i Sydslesvig. Via bogens rundt regnet 100 portrætfotografier ser vi en række mennesker, der både er vidt forskellige og samtidig ligner alle andre mennesker, vi møder på gaden, i butikkerne eller på arbejdspladsen.

At vise både forskelligheden og ligheden med andre er da også netop formålet med bogen, som er udgivet af Sydslesvigsk Forening (SSF) og skrevet og fotograferet af SSF's kommunikationschef Rasmus Meyer og fotograf Martin Ziemer. Som de to skriver i bogens indledning, oplever de som mange andre i mindretallet, at de er så integreret i det omkringliggende samfunds hverdag, at mange af deres kolleger måske ikke engang ved, at de tilhører mindretallet. Derfor tanken om, at ville sætte ansigter på menneskene i mindretallet.

Bogen er opbygget, så der på hvert dobbeltopslag er et portrætbillede på den venstre side og så en kort tekst til højre på både

dansk og tysk, der handler om personens vej ind i og forhold til mindretallet. Billederne er klassiske portrætfoto, der skifter mellem blå og gul baggrund. Enkelte steder i bogen er der lidt længere tekststykker om mindretallets historie og udvikling, men der er først og fremmest portrætbillederne og de korte tekster om personernes tanker, der er bogens hovedindhold. Personerne er fotograferet i foråret og sommeren 2021 forskellige steder i Sydslesvig som et led i et SSF-oplysningsprojekt, der udover bogudgivelsen også indeholder en online-kampagne og udstillinger, hvor der allerede har været afviklet en på Christiansborg i forbindelse med Kulturnatten i København i efteråret 2021. Folk har frit kunnet henvende sig til projektet for at blive fotograferet og interviewet, og i den henseende er bogens grundtanke den samme som i SSF, at medlemskab i mindretallet i sidste ende blot kræver, at man føler sig som en del af det.

Billederne i bogen understreger fint den grundlæggende pointe, at mindretallets medlemmer både er vidt forskellige og samtidig er på samme måde som alle andre i samfundet. Men de korte tekster baseret ➡➡

Janne Handt har ikke gået på dansk skole i Sydslesvig, men har besluttet sig for at være en del af det danske mindretal.

Meike Hansen er oldfrue på Flensborghus i Flensborg, hvor Sydslesvigsk Forening, SSF, og Sydslesvig danske Ungdomsforeninger, SdU, har til huse.

Nikolai Lengefeldt er projektleder for 'Oplev Sydslesvig' – et projekt der skal tiltrække danske turister til Sydslesvig.

på interview med personer er for så vidt de mest interessante, fordi de viser, hvor mange forskelligartede veje, der er ind i det danske mindretal i Sydslesvig. Der er naturligvis dem, der er født og opvokset i en mindretalsfamilie, men også tilflyttere fra Danmark, der har fundet et fællesskab i mindretallet. Der er også folk fra helt andre dele af verden, der er flyttet til Tyskland og måske gennem ægteskab har fået kontakt til mindretallet og herved har fået tre eller måske endda flere identiteter, som forenes i en person. Endelig er der også folk med tysk baggrund, der har haft et forhold til Danmark som for eksempel feriebarne, eller som simpelthen aktivt har valgt mindretalsidentiteten til på grund af værdifællesskab. Der ligger mange fascinerende og forskelligartede personhistorier i bogen, som næsten kalder på mere uddybning, end der kan være på de tre-fire sætninger, der typisk afsættes per portræt.

En væsentlig indvending

Og selvom det er en anbefalelsesværdig bog med mange kvaliteter, er den væsentligste indvending mod bogen nok også, at den skøjter lidt let hen over overfladen og ikke vælger at gå mere i dybden på nogle af de mange områder, den kunne have valgt at

gøre dette. For eksempel kunne man som nævnt godt have ønsket sig mere dybde i bogens portrætter. Det kunne være gjort gennem mere tekst, men når det netop er en fotobog, kunne portrættet også være tegnet via fotografiet, som kunne have fortolket personen i andre situationer end den, hvor man kigger ind i kameraet i et atelier med ensfarvet baggrund. Det havde selvfølgelig været et meget større fotografarbejde, som måske havde været ekstra vanskeligt i en coronatid. Men netop i en fotobog er fotografiet det bærende element og har så mange muligheder for at fortælle andre historier end dem, der kan fortælles med ord.

Bogens valg af traditionelle studieportrætfoto understøtter sådan set dens budskab om, at mindretallets medlemmer er lige som alle andre, men betyder også, at billederne godt kan minde om den type, man finder på medarbejderoversigten på en virksomheds eller organisations hjemmeside. Af samme grund kan det være svært at fastholde nysgerrigheden over for bogens billeder, når man læser i den i længere tid.

Man kunne også have valgt mere aktivt at reflektere over perspektiverne i de spørgsmål, bogen stiller både sig selv og de portrætterede. Hvad er de forskellige veje ind i mindretallet, og er der forskelle, alt

Ruth Amstrup Jacobsen giftede sig som ung med en mand fra det danske mindretal i Sydslesvig.

Charlotte Martsch har gået på dansk skole i Sydslesvig, og i dag føler hun sig mere dansk end tysk.

Gernot Westendorf blev en del af det danske mindretal, da han meldte sine børn i dansk børnehave i Sydslesvig.

Tilla Rebsdorf blev en del af det danske mindretal, da hun flyttede fra Danmark for at blive journalist på Flensborg Avis i 2000.

efter hvilken vej man er kommet? Opfattes danskhed forskelligt af mindretallets medlemmer, eller er det altid op til den enkelte? Og er følelsen af at være så velintegreret, at man nærmest er et “usynligt” mindretal udbredt? Særligt det sidste kunne også have givet anledning til at reflektere over, at for mange andre mindretal i verden er usynlighed hverken en mulighed eller en trussel. I mange andre af verdens nationale, etniske eller kulturelle minoritetsgrupper er minoritetsidentiteten et vilkår, som kun meget vanskeligt kan vælges fra eller overses, og som andre til gengæld kun meget vanskeligt kan lukkes ind i.

‘Et mindretals ansigter’ bygger på en god

idé, og selvom man godt kunne have ønsket, at ansigterne havde fået lidt mere dybde og perspektiv, er det en anbefalelsesværdig bog og en oplagt gaveidé. For eksempel til en dansker nord for grænsen, der trænger til at få udvidet sin horisont. 🍷

‘Et mindretals ansigter / Gesichter einer Minderheit’. Af Rasmus Meyer og Martin Zimmer (fotograf), 20 euro, Sydslesvigsk Forening 2021.

Dansk Kirke i Sydslesvig – en vild historie med visse konstanter

ANMELDELSE En lidt kedelig titel dækker over et stykke velskrevet grænselands-historie, mener Mette Bock, der anmelder 'Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-2021'

Foto: Privat

Af Mette Bock,
sognepræst i Horsens,
tidl. kulturminister (LA)
og tidl. formand for
Grænseforeningen

Jeg har netop læst de sidste sider af bogen 'Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-2021' af Lars Henningsen efter nogle dages kamp med min mand om, hvem der skulle læse den først. Bogens titel er kedelig, men ikke desto mindre er der tale om et særdeles velskrevet stykke grænselandshistorie. For kirkehistorie er også kulturhistorie, sproghistorie, institutionshistorie, politisk historie - og historien om samlivet mellem dansk og tysk i et grænseland.

Der har været danske gudstjenester i Flensborg siden slutningen af 1500-tallet, men først i 1921 fik vi den første egentlige danske menighed i Flensborg efter en vanskelig fødsel. Forhistorien var brutal. Efter den danske sejr i Første Slesvigske Krig (1850/51) blev 65 tyske præster i et hug udskiftet med et tilsvarende antal danske. Det holdt som bekendt kort, og så blev præsterne udskiftet til tyske igen. Klimaet var bogstavelig talt krigerisk, og forkyndelsen af evangeliet blev en del af den nationale kamp.

1864-1920: Det var hårdt

Det holdt hårdt at opretholde et dansk menighedsliv i årene 1864-1920. "Den danske menighed er ikke udsprunget af rent religiøse behov, men kun med politiske formål", udtalte den tyske provst i Flensborg efter nederlaget i 1864.

I 1905 oprettede dansksindede Kirkeligt Samfund for Flensborg og Omegn. Hermed blev jorden gødet for etableringen af Dansk Kirke i Sydslesvig (DKS), der så dagens lys i 1921, godt hjulpet på vej af både moralsk og økonomisk støtte fra dansk side.

Hovedsporet i de første år handlede om forholdet til den tyske Landskirke. I 1920'erne ønskede mange dansksindede at beholde deres medlemskab af den tyske Landskirke. De første år var desuden økonomisk særdeles vanskelige, og uden støtte fra den danske stat, den danske befolkning og ikke mindst opbakning fra Dansk Kirke i Udlandet (DKU), i dag Danske Sømands- og Udlandskirker (DSUK), var det aldrig gået. Men da man fra dansk side sikrede aflønning af de første danske præster, kunne man meddele den tyske Landskirke, at man i marts 1921 oprettede en selvstændig dansk menighed med tilknytning til DKU.

Som en dansk valgmenighed

Man kan sammenligne kirken i Sydslesvig med en dansk valgmenighed i den forstand, at man selv skal melde sig ind. I Danmark meldes man automatisk ind i folkekirken ved dåben, mens man i Sydslesvig skal foretage en aktiv handling, når man bliver myndig. Den problemstilling har været en af konstanterne.

Fotos: Fra bogen

Der var i de første år talrige udfordringer. Hvor skulle gudstjenesterne holdes? Hvordan kunne man registrere medlemmer og sikre betaling? Hertil kom den manglende vilje og evne til ikke blot at melde sig ind i DKS, men også at betale! Man manglede kirker og kirkerum til gudstjenesterne, og sproget var også en udfordring, da mange dansksindede ikke længere mestrede det danske sprog. Forudsætningen for at låne tyske sognekirker var imidlertid, ud over klækkelig betaling, at der kun blev talt dansk.

Penge og "Speck-Politik"

Den nye menighed var meget opmærksom på, at man ikke skulle være en del af den

ationale kamp, men holde sig til det rent kirkelige. Det var bare lettere sagt end gjort. Men 1920'erne var fremgangsrige, måske hjulpet på vej af den megen hjælp og støtte, der strømmede til fra Danmark. DKS bredte sig nu længere ud end Flensborg, og der blev indrettet talrige skolestuer og sognehuse til anvendelse ved gudstjenester og andre kirkelige handlinger.

Det kneb fortsat med villigheden til at betale. Allerede i 1920'erne skrev regnskabsføreren i DKS, gasværksdirektør Hans Madsen (der i øvrigt er min mands oldefar), at menigheden måtte blive sig sit økonomiske ansvar bevidst, og skibsreder A.P. Møller understregede i forbindelse med en bevilling til menigheden, at den nu måtte ➤➤

Helligåndskirken i Flensborg er Dansk Kirke i Sydslesvigs 'domkirke'. Billedet er fra ca. 1870 og er et af de ældst kendte fotos af kirken.

*Menighedsplejen
forbereder uddeling
af brød og pakker som
julehjælp i 1930'erne.
Det sker i den tidligere
kirkesal 'Ansgar' i
Flensborg.*

stramme sig an. Han ville kun betale et tilskud, for "det er sjældent heldigt at fritages fuldstændig for nødvendigheden af egen indsats". Men lige lidt hjalp det.

Det diakonale arbejde blandt de svagest stillede fyldte meget i de første årtier. Der var brug for selv de mest basale livsfornødenheder, men menighedsplejen blev set på med stor skepsis fra tysk side. Den var udtryk for "Speck-Politik" ligesom kirken blev omtalt som et "Speckhaus".

Fremgang efter Anden Verdenskrig

Arbejdet med at skabe en dansk kirke syd for grænsen havde imidlertid fremgang trods sproglige, juridiske og økonomiske udfordringer. Der var af indlysende grunde stagnation under krigen, men i 1946 strømmede mange igen til den danske kirke, trods tyske embedsmænds mistanke om, at den danske kirkes "venlighed" dækkede over "national propaganda for Den slesvigske Forening".

I det krigshærgede Slesvig følte mange sig af forståelige grunde tiltrukket af dansk demokrati og velstand, skole og kirke. I Syd-slesvigsk Forening oplevede man en medlemsfremgang fra godt et par tusinde til

knap 70.000 medlemmer i 1949. Og mange mente, at danskhed og kirke hørte sammen, selvom det jo er det samme evangelium, der forkyndes i alle kristne kirker.

Støtten fra DKU mangedobledes, og i 1950 var der 17 præster og 10 ungdomssekretærer ansat i de mange små menigheder syd for grænsen.

Kirkegængere fik flæskepakke i kirkedøren

Motivforskning har også været en af konstanterne i Sydslesvig. Var det nu af "instinktive" grunde, folk strømmede til i efterkrigsårene, som det blev hævdet fra dansk side – eller var det nødhjælp og hjertevarme, der trak. Konsekvensen af den store tilstrømning var imidlertid, at det tyske sprog igen måtte inddrages i kirkelivet, da mange ganske enkelt ikke mestrede det danske. Mistanken om "Speck-Politik" genopstod, når præster flere steder stod ved kirkens udgangsdør og belønnede kirkegængerne med en flæskepakke.

Den slags aktiviteter findes også i dag i en lidt anden udgave, der hedder pizzagudstjeneste eller spaghettigudstjeneste. Her serverer man både nord og syd for

Ansgar Skole i Slesvig blev i 2017-2020 ombygget til kirkecentrum for Slesvig og Omegns danske Menighed med støtte fra A.P. Møller Fonden.

grænsen et fællesmåltid efter gudstjenesten og knytter dermed forkyndelse, kultur og social eller diakonal aktivitet sammen på en tiltrækkende måde. Fremgangen fortsatte imidlertid ikke. Men tilbagegangen i DKS har ikke været nær så markant som i den tyske Landskirke, der løsrev sig fra den tyske stat efter de frygtelige år, hvor statskirken støttede naziregimet.

Samarbejde mellem tyske og danske kirker

Samarbejdet mellem den tyske og den danske kirke har udviklet sig særdeles positivt og er i dag til stor glæde og inspiration for alle parter. De danske præster i Sydslesvig oplever blandt mange kirkegængere stor tilfredshed med, at der afholdes fælles dansk-tyske gudstjenester flere gange om året, så højtiderne kan fejres med hele familien, både de dansk- og tysksprogede. Bekendelsen til Gud er fælles.

Menighederne i Sydslesvig er fortsat meget små, men medlemstallet er kun svagt vigende, trods de senere års oprydning i det, der betegnes som "kartotekslig", altså medlemmer, der aldrig betaler. Endnu en konstant.

Gennem alle årene har det såkaldte gensidighedsprincip været løftestang for forbedrede forhold både i den tyske kirke nord for grænsen og den danske kirke syd for grænsen. Når den danske stat kunne finansiere tyske hjælpepræster i Danmark, kunne den tyske Landskirke også finansiere nogle danske stillinger i DKS. Og sådan er der flere eksempler, hvor det ene mindretals rettigheder har været løftestang for erhvervelse af tilsvarende rettigheder på den anden side af grænsen.

Men sproglige og økonomiske udfordringer er en konstant, ligesom præster, der har virket på begge sider af grænsen, fortæller, at der er forskel på at være præst i den danske folkekirke og i kirken i Sydslesvig. Naturligvis, fristes man til at sige. For rammevilkårene er helt forskellige.

Det har været en tråd gennem DKS' historie, at man har forsøgt at værne om kirkens frihed. Både i forhold til den tyske Landskirke, den danske folkekirke, vennerne i DKU – og i forhold til Sydslesvigsk Forening, der ved flere lejligheder har ønsket større indflydelse. Egne vedtægter, egne budgetlinjer på den danske finanslov og egne normer for, hvad det vil sige at være menighed og kirke.

En vild historie

En vild historie med visse konstanter. Sådan kunne titlen på bogen også have lydt. Men dr.phil., historiker og tidligere leder af forskningsafdelingen på Dansk Centralbibliotek i Flensborg Lars N. Henningsens 100 års jubilæumsbog om 'Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-2021' er skrevet med en veloplagt pen med sans for både styrker og svagheder. Historien fortælles ikke kun gennem den institutionelle udvikling, men gennem de mennesker, der har båret kirkens udvikling frem til i dag gennem engagement og vedholdenhed. I dag er der 22 præster til at betjene menighederne i Sydslesvig – og de samme vanskeligheder som nord for grænsen med at få struktur, bosætning, økonomi og prioriteringer til at hænge sammen på en tidssvarende måde. Meget er blevet bedre og mere fredeligt.

Men mange udfordringer er konstante og har rødder helt tilbage til de vanskelige år før etableringen af DKS i 1921. Dét fortælles levende i Lars N. Henningsens væsentlige bidrag til grænselandshistorien. 📖

Dansk Kirke i Sydslesvig 1921-2021 af Lars N. Henningsen, 160 sider, 199,95 kr., Historisk Samfund for Sønderjylland.

Annonce

Flensborg Avis digital + tablet + cover

iPad 10.2 eller Samsung Galaxy Tab A 7

Læs Flensborg Avis når og hvor du har lyst. Få avisen som e-avis i 24 måneder og vælg mellem en iPad inkl. cover og en Samsung Galaxy Tab A 7 inkl. cover.

Pris pr. måned 225,- kroner
(Engangsbetaling: iPad 750,- kroner, Samsung 0,- kroner)

FLENSBORG AVIS

... vi gør Danmark lidt større

Bestillingskupon

Hermed bestiller jeg Flensborg Avis digital i mindst 24 måneder til en abonnementspris af 675,- kroner pr. kvartal. Når beløbet for første kvartal 675,- kroner og ved iPad engangsbetalingen på 750,- kroner er indgået hos Flensborg Avis samt fortrydelsesretten på 14 dage er udløbet, bliver tabletten sendt til mig.

Efter bindingsperioden på 24 måneder fortsætter abonnementet automatisk til den ordinære abonnementspris på Flensborg Avis digital på pt. 525,- kroner pr. kvartal.

Jeg bekræfter, at jeg det seneste halve år ikke har holdt Flensborg Avis.

Jeg vælger en:

☐ iPad 10.2" WiFi 64 GB inkl. cover

☐ Samsung Galaxy Tab A 7 WiFi 32 GB inkl. cover

Navn / Fornavn _____

Gade _____

Postnr. _____ By _____

Telefon _____

E-mail _____

Dato _____ Underskrift _____

Send kuponen til: Flensborg Avis, Postboks 70, 6330 Padborg

Jeg er indforstået med, at Flensborg Avis kontakter mig for at orientere mig om services, relevante oplysninger og tilbud. Denne samtykkeerklæring kan til enhver tid tilbagekaldes. Alle informationer under fla.de/impressum

HUSK
kryds og underskrift

☐ Kontakt mig pr. mail

☐ Kontakt mig pr. brev

☐ Kontakt mig telefonisk

☐ Kontakt mig pr. newsletter

Underskrift _____

Fotos: Privat

På billedet fra Fur Præstegaard i 1952 sidder fra venstre: Feriebarnet Renate fra Flensborg, Helmer Beseth, hans lillesøster Merete, hans tvillingsøster Margit og en veninde.

Helmer Biseth har i december fået kontakt til Renate Døstrup, der var feriebarn i hans hjem på Fur i 1952.

Renate og Helmer blev genforenet efter 70 år

GRÆNSEFORENINGEN AARHUS Helmer Biseth, der er medlem af bestyrelsen i Grænseforeningen Aarhus, mødte som barn i 1952 Renate fra Flensborg, da hun var feriebarn i hans hjem i Fur Præstegaard. Helmer fortæller: "Mine søskende og jeg snakkede for en tid siden sammen om, at det kunne være spændende at finde Renate. Jeg kontaktede Sally Flindt-Hansen fra Dansk Skoleforening i Flensborg, og via en efterlysning på Facebook fandt vi frem til Renate, der i dag hedder Døstrup til efternavn. Efterfølgende ringede Renate til mig, og vi fik en god samtale, selv om det var næsten 70 år siden, vi havde set hinanden sidst. Lige før jul kørte jeg

til Flensborg for at besøge Renate og hendes mand, Karl-Heinz, og vi havde det rigtig fint sammen. Både Renate og jeg er lidt kede af, at vi ikke kan huske noget fra somrene på Fur, da vi var små. Alligevel var det, som om vi havde kendt hinanden altid, da vi mødtes i Flensborg. Det er mærkeligt. Sjælen og kroppen glemmer ikke lige sådan et møde. Det bliver lagret, tror jeg. Til sommer vil jeg besøge Renate og hendes mand igen." Siden 1920 er sydslesvigske børn blevet sendt på ferie i Danmark via Dansk Skoleforening for Sydslesvig og Grænseforeningen. Ordningen ophørte endeligt i 2021.

Foto: Mogens Bach

Afstemningsfest i Balle Forsamlingshus.

Kom til afstemningsfest i hele landet

Vær med til at markere mindedagen for afstemningen den 10. februar 1920, når en række af Grænseforeningens lokalforeninger både i og udenfor Sønderjylland inviterer til den traditionsrige afstemningsfest. 10. februar 1920 var dagen, hvor sønderjyderne stemte sig tilbage til Danmark, og det markeres med festtaler, underholdning, samvær og sønderjysk kaffebord ikke mindst. I Sønder Hygum vil forfatter Pernille Juhl holde foredrag om sin roman "Genforening", og i Bredsten vil Bertel Haarder (V) holde foredrag om Slesvig og Norden. Se flere detaljer i lokalforeningskalenderen på de næste sider.

Grænseforeningen Mariagerfjord og Grænseforeningen Randers & Omegn fusioner

Grænseforeningen Mariagerfjord og Grænseforeningen Randers & Omegn er slået sammen til én forening pr. 1. januar 2022. Den nye forening har navnet Grænseforeningen Randers & Omegn med Erik Skafte Overgaard som formand. "Flere års godt naboskab er baggrunden for sammenlægningen. Vi byder velkommen til medlemmerne fra Mariagerfjord og ser frem til et godt samarbejde", siger Erik Skafte Overgaard.

Med mindre andet er nævnt, er arrangementerne gratis og åbne for alle. Se flere arrangementer på www.graenseforeningen.dk.

SYDDANMARK

Fredericia-Middelfart

7. februar kl. 19.00. Fredericia Bibliotek, Prinsessegade 27, Fredericia. Foredraget "Forelsket i Flensborg – Mødet mellem dansk og tysk i Flensborg" ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis og forfatter til bogen "Forelsket i Flensborg". Arrangeret i samarbejde med Fredericia Bibliotek.

28. marts kl. 19.30. Trinitatis Sognegård, Danmarksgade 61, Fredericia. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffebord med fortællinger og samtaler om grænselandet.

Faaborg-Midtfyn

3. marts kl. 18.30. Mødelokalet, Ringe Bibliotek, Algade 40, Ringe. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredraget "Fællessang – sammen og hver for sig" ved Katrine Frøkjær Baunvig, lektor og leder ved Center for Grundtvigforskning, Aarhus Universitet. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Ringe-Ryslinge. Pris: 50 kr. (ikke-medlemmer 75 kr.) (generalforsamling gratis for alle). Der serveres kaffe, te og kage.

Haderslev

10. februar kl. 19.00. Hotel Norden, Storegade 55, Haderslev. Afstemningsfest med festtale ved Karsten Dressø, forstander på Jaruplund Højskole. Efterfølgende kaffebord og underholdning ved Øster Lindet Kor. Tilmelding senest 4. februar til 21 46 45 07 eller 28 31 42 41. Pris: 120 kr. (ikke-medlemmer 150 kr.).

14. marts kl. 19.00. Hoptrup Efterskole, Hoptrup Hovedgade 11, Haderslev. Foredrag ved Annemarie Morris, forstander ved Sønderjyllands Seniorhøjskole, der vil fortælle om Kina.

Aftenen afsluttes med generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Tilmelding senest 8. marts til 21 46 45 07 eller 28 31 42 41. Pris: 120 kr. (ikke-medlemmer 150 kr.). Pris: 80 kr. (ikke-medlemmer 100 kr.).

Holsted-Brørup

17. februar kl. 14.00. Holsted Aktivitetshus, Højmarksvej 20, Holsted. Foredraget "Kampen om de faldnes minde" ved historiker Lars N. Henningsen. Arrangeret i samarbejde med Sydvestjyske Grænseforeninger og Danske Seniorer Glejbjerg og Føvling. Tilmelding til erling.schellerup@gmail.com eller 61 76 47 11. Pris: 60 kr. (inkl. kaffe og kage).

7. april kl. 19.00. Holsted Aktivitetshus, Højmarksvej 20, Holsted. Foredraget "Den tapre skrædder" ved Søren Mulvad, fhv. lærer. Efterfølgende generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

Kolding

10. februar kl. 19.00. CUBEN, Østprøven 1, Christiansfeld. Afstemningsfest, hvor vi markerer årsdagen for afstemningen, der sikrede Sønderjyllands genforening med Danmark. Det endelige program byder på taler, musikalske indslag og fællessang og vil blive offentliggjort i dagspressen. Arrangeret i samarbejde med Kolding Kommune. Tilmelding senest 5. februar til haugaardkolding@mail.tele.dk. Pris: 50 kr. (billetter kan købes på <https://shopkolding.dk/shop/>).

7. marts kl. 19.00. Kvarterhuset, Junghansvej 121, Kolding. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffebord og oplæg ved næstformand Sven Wieland, der vil fortælle om, hvordan det var at vokse op i et tosproget miljø i Slesvig by.

20. marts kl. 10.30. Sct. Nicolai Kirke, Nicolaiplass 3, Kolding. Forårsarrangement med gudstjeneste ved sognepræst Martin Rønkilde. Efterfølgende traktament i Jens Holms Hus. Arrangeret i samarbejde med Sct. Nicolai Kirke. Tilmelding senest 17. marts mdr@km.dk eller haugaardkolding@mail.tele.dk. Pris: 75 kr.

Kreds 20

23. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Årsmøde i Kreds 20 med foredrag om Genforeningen ved Axel Johnsen, direktør for Museum Sønderjylland. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitet Vejle. Tilmelding senest 16. marts til rykind@bbsyd.dk eller 40 26 54 89. Pris: 80 kr.

Nyborg og Kerteminde

7. marts kl. 19.00. Frimurerlogen, Nr. Voldgade 41, Nyborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende familiefortælling ved Karen Margrethe Larsen og Einar Fog-Nielsen, pastor emeritus. Pris: 25 kr. (inkl. kaffebord).

Odense

10. februar kl. 15.00. Odense Marineforening, Londongade 10, Odense. Foredraget "En buket anekdoter fra min familie gennem tiderne" ved Torben Larsen, fhv. gårdejer, Krogsbøllegaard, Nordfyn.

21. april kl. 17.00. Odense Marineforening, Londongade 10, Odense. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende traktament og underholdning ved Duo en ToneArt, der består af Poul Kjellberg og Hans Ulrik Riisgaard.

Rødding-Vejen

10. februar kl. 19.00. Sdr. Hygum Forsamlingshus, Ribevej 51, Sdr. Hygum, Rødding. Afstemningsfest med foredrag ved forfatter Pernille Juhl, der bl.a. vil fortælle om sin bog "Genforening". Efterfølgende fællessang, kaffe og kage. Arrangeret i samarbejde med Sdr. Hygum Forsamlingshus, Sdr. Hygum Lokalhistorisk Forening og Rødding Lokalhistorisk Forening.

17. marts kl. 19.30. Skibelund Gymnastik- og Idrætsefterskole, Kongeåvej 34, Vejen. Foredrag ved Dirk Jensen, der vil fortælle om sin families flugt fra Østpreussen under Anden Verdenskrigs afslutning. Efterfølgende generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne samt kaffe og kage.

Svendborg

9. februar kl. 19.30. Sognehuset, Fredens Kirke, Fruerstuevej 39, Svend-

borg. Sangaften ved Gudme Sangkor. Tilmelding senest 4. februar til 23 44 46 05 eller grothdam@mail.dk. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe og kage).

29. marts kl. 19.00. Sognehuset, Fredens Kirke, Fruerstuevej 39, Svendborg. Foredrag ved Karsten Skov, der er forfatter til romanen "Under samme måne". Efterfølgende generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Tilmelding senest 25. marts til 23 44 46 05 eller grothdam@mail.dk. Pris: 100 kr. (inkl. kaffe og kage).

Sønderborg

27. april kl. 19.00. Knøs Gård, Hørup, Sydals. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Der serveres kaffe, te og kage.

Tønder

21. februar kl. 19.00. Emmerlev Klev, Højer. Pers Aften med båltales ved forfatter Lis Mikkelsen. Efterfølgende sang, kaffe og en farisæer på kroen Hohenwarte, hvor Lis Mikkelsen også vil fortælle om sin bog "Helene Hanssen". Arrangeret i samarbejde med Lokalhistorisk Forening for Højer og Sønderjysk Forening.

20. marts kl. 9.30. Kultur- og Forsamlingshuset Emanuel, Tøndervej 38A, Skærbæk. Højskoledag med morgensang ved Tove Tersbøl, foredrag ved Henriette Jessen, formand for Den Nordslesvigske Kvindeforening, og Frode Sørensen, formand for Sprogforeningen, samt grammofonkoncert ved Lars Bang Andersen, Roskilde Damradio. Arrangeret i samarbejde med Emanuels Cafe, Foreningen Norden, Tidens Kvinder, og Historisk Forening. Tilmelding på www.kulturhus-emanuel.dk. Pris: 375 kr.

26. april kl. 19.30. Løgumkloster Højskole, Brorsonsvej 2, Løgumkloster. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffe og foredrag ved højskoleforstander Ursula Dieterich Pedersen.

Vejle Vesteregn

10. februar kl. 19.00. Balle Forsamlingshus, Ballevej 50, Bredsten. Afstemningsaften med foredraget "Hvorfor fik vi ikke langt tidligere en deling af Slesvig og en nordisk union?"

– Er det sidste for sent?" ved Bertel Haarder (V), tidligere minister og præsident for Nordisk Råd, medlem af Folketinget. Arrangeret i samarbejde med Balle Valgmenighed, Balle Forsamlingshus, Historisk Samfund for Sydøstjylland og Folkeuniversitetet Vejle. Tilmelding senest 6. februar til rykind@bbsyd.dk. Pris: 80 kr.

14. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Foredraget "Forelsket i Flensborg" ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis og forfatter. Efterfølgende kaffe og generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Arrangeret i samarbejde med Folkeuniversitetet Veje. Tilmelding til rykind@bbsyd.dk. Pris: 50 kr. (ikke-medlemmer 80 kr.).

23. marts kl. 19.00. Vingsted Mølle, Vingstedvej 58, Bredsten. Foredraget "Den lange Genforening – 1920 og hvad deraf fulgte" ved Axel Johnsen, direktør for Museum Sønderjylland. Efterfølgende kaffe og årsmøde i Kreds 20. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Kreds 20 og Folkeuniversitetet Veje. Tilmelding senest 16. marts til rykind@bbsyd.dk. Pris: 80 kr.

Aabenraa

7. februar kl. 14.00. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Hans Fuglsang-Damgaard: Fra skyttegrav til bispestol" ved historiker Jørn Buch. Arrangeret i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

10. februar kl. 19.30. Kongesalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Afstemningsfest med fællessang, festtale og brødtorte. Arrangeret i samarbejde med Sprogforeningen, Sønderjysk Skoleforening, Historisk Samfund for Sønderjylland, Foreningen Norden og Frederiksklubben. Tilmelding senest 1. februar til jensovergaard49@gmail.com eller 40 10 81 42. Pris: 100 kr. (betales ved tilmelding til MobilePay Box 7936BF)

23. februar kl. 19.30. Kongesalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Foredraget "Det svære identitets-

valg" ved to af Grænseforeningens Elevambassadører fra Duborg-Skolen og deres forældre. Tilmelding senest 18. februar til jensovergaard49@gmail.com. Der serveres kaffe, te og kage.

7. marts kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Skurke og helte i Danmarkshistorien" ved historiker Jørn Buch. Arrangeret i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

9. marts kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Det grå guld" ved sønderjyske Jørn Buch og sydslesvigske Dieter Küsnier, der vil fortælle liv og opvækst hhv. nord og syd for den dansk-tyske grænse. Arrangeret i samarbejde med Sydslesvigsk Forening Flensborg. Der serveres kaffe, te og kage.

24. marts kl. 14.30. Hos Lone og Jens, Bjergholt 20, Aabenraa. Læsekrebsmøde med ny bog om grænselandet. Tilmelding senest 1. marts til jensovergaard49@gmail.com eller 40 10 81 42.

4. april kl. 14.30. Rebbølcentret, Vollerupvej 45, Bolderslev. Foredraget "Christian IV." ved historiker Jørn Buch. Arrangeret i samarbejde med Rebbølcentret og Ældre Sagen Tinglev. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe og kage).

27. april kl. 14.30. Kongesalen, Folkehjem, Haderslevvej 7, Aabenraa. Foredraget "EU, hvad nu?" ved Lykke Friis, direktør for Tænketaenken Europa. Arrangeret i samarbejde med Sprogforeningen, Foreningen Norden og Frederiksklubben. OBS: Lukket for tilmelding (arrangementet er flyttet fra 11. januar).

MIDTJYLLAND

Randers & Omegn

30. marts kl. 19.00. Lille Sal, Helligåndshuset, Erik Menveds Plads 1, Randers. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende er der orientering om ny litteratur og film, der omhandler grænselandet. Slutteligt er foreningen vært for et kaffebord.

DET SKER I LOKALFORENINGERNE

Ringkøbing og Omegn

10. marts kl. 19.30. Medborgerhuset, Herningvej 7A, Ringkøbing. Foredraget "Sydslesvig som porten til Norden" ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden og Folkeuniversitet. Tilmelding senest 4. marts til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 80 kr. (inkl. kaffe).

21. april kl. 19.00. Haurvig Kirke, Sønder Klitvej 109, Hvide Sande. Forårsmøde på Klitten begyndende med andagt og foredrag. Efterfølgende besøg på lejrskolehjemmet Vesterled med kaffebord, foredrag om komponist Carl Nielsen og musikalsk indslag ved chefdirigent Pia Dahl. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Skjern, Tarm og Videbækegnen, Foreningen Norden og Folkeuniversitet. Tilmelding senest 16. april til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 120 kr.

Silkeborg-Hammel

10. februar kl. 19.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Foredraget "To kulturer – én identitet" ved to unge fra Grænseforeningens Kultur mødeambassadører, der begge er vokset op i et mindretal, men er fælles om det danske. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og brød).

22. februar kl. 19.30. Ans Sognehus, Søndermarksgade 2, Ans By. Foredraget "En nordisk stemme syd for grænsen" ved Anke Spoorendonk, formand for Foreningen Norden i Sydslesvig. Arrangeret i samarbejde med Forening Norden i Kjellerup og Grønbæk Sogns Menighedsråd. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og brød).

15. marts kl. 18.00. Medborgerhuset, Bindslevs Plads 5, Silkeborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredraget "Forelsket i Flensborg" ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis. Pris: 50 kr. (inkl. kaffe, te og brød).

Skanderborg

22. februar kl. 18.30. Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Grønlankålsspisning

og foredraget "Færøerne i ord og billeder" ved Aage Augustinus, tidligere højskoleforstander. Tilmelding til 22 48 64 73. Pris: 100 kr.

4. april kl. 19.30. Kirkecentret, Skanderup Kirke, Kirkebakken 10, Skanderborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Preben Kortnum Mogensen, der vil fortælle om sit virke som præst i Midt- og Sydangel i Sydslesvig.

Skjern, Tarm og Videbækegnen

1. marts kl. 19.00. Kirkehuset, Kirkegade 11, Tarm. Foredrag ved Bodil Toftdal, der vil fortælle om livet for de danskerne, der lever i Vancouver og Calgary i Canada. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00. Pris: 75 kr.

13. marts kl. 17.00. Bechs Hotel, Storegade 4, Tarm. Foredrag ved hotelejer Finn Larsen, der vil fortælle om sine 36 år med Bechs Hotel. Efterfølgende middag, kaffe og generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Tilmelding til bo.trelborg@gmail.com eller 51 92 09 00. Pris: 150 kr. (inkl. middag).

21. april kl. 19.00. Haurvig Kirke, Sønder Klitvej 109, Hvide Sande. Forårsmøde på Klitten begyndende med andagt og foredrag. Efterfølgende besøg på lejrskolehjemmet Vesterled med kaffebord, foredrag om komponist Carl Nielsen og musikalsk indslag ved chefdirigent Pia Dahl. Arrangeret i samarbejde med Grænseforeningen Ringkøbing og Omegn, Foreningen Norden og Folkeuniversitet. Tilmelding senest 16. april til 29 26 89 43 eller pmjohannsen@gmail.com. Pris: 120 kr.

Viborgegnen

23. marts kl. 19.30. Sortebrødrehus, St. Mikkelsgade 12, Viborg. Foredraget "Den skandinaviske drøm" ved historiker Jes Fabricius Møller. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Viborg og Historisk Samfund Viborg. Tilmelding på www.lof.dk/midtjylland/foredrag-og-ture/foreningen-norden. Pris: 40 kr. (der kan købes øl, vin og vand)

Aarhus

28. februar kl. 19.30. Ellevang Kirke, Jellebakken 42, Risskov. Foredrag ved sydslesvigske Mirco Reimer-Elster, USA- og Tysklandsanalytiker på TV2, der vil fortælle om betydningen af det tyske valg. Pris: 100 kr. (inkl. let traktament)

NORDJYLLAND

Thy og Mors

16. februar kl. 19.30. Højskolen Mors, Salgjerhøjvej 36, Flade. Sangaften ved lærere og elever på Højskolen Mors, der synger og fortæller. Arrangeret i samarbejde med Foreningen Norden Thisted. Tilmelding til thymors@graenseforeningen.dk eller 20 21 79 64. Pris: 50 kr.

22. marts kl. 19.00. Mødested ukendt, meddeles senere på hjemmesiden. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende fællesarrangement med Foreningen Norden Thisted. Tilmelding til thymors@graenseforeningen.dk eller 20 21 79 64. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

Aalborg

14. marts kl. 19.00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 35, Aalborg. Foredraget "1864 – Da Europa gik af lave" ved Knud-Erik Therkelsen, generalsekretær for Grænseforeningen.

4. april kl. 19.00. Vejgaard Bibliotek, Hadsundvej 35, Aalborg. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Der vil også være smørrebrød og samtaler om grænselandet. Tilmelding senest 31. marts til 22 42 55 31 eller 30 51 11 76.

SJÆLLAND

Dianalund og Stenlille

16. marts kl. 19.30. Degneparken, Degneparken 1, Dianalund. Foredragsaften ved Henning Bonde, formand for Grænseforeningen Nordvestsjælland, der vil fortælle historien om genforeningsstenene. Pris: 25 kr. (inkl. kaffebord).

Guldborgsund

1. marts kl. 18.30. Kulturforsyningen, Voldgade 1, Nykøbing Falster. Gene-

ralforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende foredrag ved Søren Vægter, vicepolitiinspektør, Sydsjælland og Lolland-Falsters Politi, samt en bid brød. Tilmelding senest 23. februar til 22 93 46 96 eller tiv65@hotmail.com.

Lolland

17. marts kl. 19.00. Sognets Hus, Kirkestræde 6, Maribo. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende kaffe og underholdning ved Finn Ibsen og Lars Boye under overskriften "De forbudte sange". Tilmelding senest 12. marts til 50 22 67 00 eller zorba@mail.tele.dk.

Ringsted

17. februar kl. 19.00. Ringsted Kulturhus, Søgade 3, Ringsted. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Efterfølgende fortæller Mogens Larsen om den kommende tredagstur til Sydslesvig.

23. marts kl. 19.00. Klostermarkskirken, Ahorn Alle 46C, Ringsted. Sangaften med fokus på højskolesangbogen ved Niels Henriksen og pianist Grethe Larsen. Efterfølgende kaffebord. Pris: 50 kr. (ikke-medlemmer 75 kr.).

Sorø

20. april kl. 19.00. Lokale 111, Værkerne, Frederiksvej 27, Sorø. Foredrag ved journalist Jacob Topsøe, som vil fortælle om Thyra Topsøe. Efterfølgende ost, rødvin og generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne. Pris: Gratis (ikke-medlemmer 50 kr.).

Næstvedegnen

15. marts kl. 19.00. Sognehuset, Sct. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Foredraget "Hvorfor er der danskere syd for grænsen" ved Niels Henriksen, tidligere direktør i Grænseforeningen. med dagsorden ifølge vedtægterne. Pris: 75 kr. (inkl. kaffe og kage).

12. april kl. 19.00. Sognehuset, Sct. Jørgens Kirke, Parkvej 101, Næstved. Generalforsamling med dagsorden ifølge vedtægterne.

HOVEDSTADEN

Frederiksborg

10. februar kl. 14.30. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredraget "Hvad skal vi stille op med Emil Noldes kunst?" ved Hans Christian Davidsen, kulturredaktør på Flensborg Avis og forfatter til bogen "Nolde". Tilmelding til bent@panikrejser.dk eller 61 22 92 55. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage) (ikke-medlemmer 50 kr.).

14. marts kl. 18.00. Kedelhuset, Fredensvej 12B, Hillerød. Foredraget "25 år med Grænseforeningen – før, nu og fremover" ved foreningskonsulent Claus Jørn Jensen. Desuden markeres afstemningsdagen 14.3.2022 i Zone 2 med et par sange om grænselandet. Pris: 30 kr. (inkl. kaffe og kage) (ikke-medlemmer 50 kr.) (også mulighed for fællesspisning, tilmelding senest 10. marts til bent@panikrejser.dk og 61 22 92 55).

Hørsholm og Det Grønne Område

4. april kl. 19.30. Hørsholm Sog-

negård, Barakstien 2, Hørsholm. Foredraget "Det lyder som et eventyr – sange og sangtradition i Sønderjylland" ved museumsinspektør Elsemarie Dam-Jensen, Museum Sønderjylland. Pris: 50 kr. (der serveres sandwiches, vin og vand).

København og Frederiksberg

8. februar kl. 18.00. Restaurant Allégade 10, Allégade 10, Frederiksberg. Gule ærter og foredraget "Hvem og hvad er det tyske mindretal?" ved Harro Hallmann, kommunikationschef for det tyske mindretals hovedorganisation, Bund Deutscher Nordschleswiger. Pris: 300 kr. (inkl. hovedret og dessert).

Skal jeres lokalforeningsarrangementer med i magasinet Grænsen?

Send materiale til cjj@graenseforeningen.dk
Deadline: 21. marts 2022.
Udgivelse: 11. april 2022).

Vær opmærksom på, at arrangementer, der optræder i kalenderen, kan være afholdt, når du modtager magasinet Grænsen, da distributionen strækker sig over fem dage.

Skal jeres lokalforening have trykt et lokalforeningsprogram?

Send materiale til fh@graenseforeningen.dk
Deadlines: 18. april 2022
(udgivelsesdato 11. juni 2022).

Grænseforeningen
Peder Skrams Gade 5, 2. sal
1054 København K
info@graenseforeningen.dk
tlf. 33 11 30 63

Protector: Hans Kongelige Højhed Prins Joachim

Formand
Peter Skov-Jakobsen
pesj@km.dk

Generalsekretær
Knud-Erik Therkelsen
ket@graenseforeningen.dk
tlf. 2023 1984

Grænseforeningens formål
Det er Grænseforeningens formål at støtte danskheden i grænselandet, særligt syd for grænsen, at udbrede kendskab til grænselandets forhold samt at bevare og styrke dansk sprog og kultur.

Grænseforeningens vision
Erfaringerne fra det dansk-tyske grænseland er en væsentlig inspiration for sproglig og kulturel mangfoldighed i en verden under forandring.

Grænseforeningens værdier
Grænseforeningen er en vigtig folkelig basis for den danske stats støtte til det danske mindretal i Sydslesvig og er uafhængig af partipolitiske interesser.

Grænseforeningen mener og siger:

- Demokrati, ytringsfrihed og ligeværd gælder for alle, også i forholdet til mindretal.
- Forankring i egen kultur er en forudsætning for at have forståelse for andre kulturer.
- Kulturelle mindretal er en vigtig ressource i et demokratisk samfund.
- Dansk sprog og kultur styrkes i mødet med andre sprog og kulturer.

Grænseforeningens bestyrelse

Formand: Peter Skov-Jakobsen, København
1. næstformand: Jørgen Bruun Christensen, Nykøbing Mors
2. næstformand: Else Tornbo, Sønderborg

Region Syddanmark
Per Grau Møller, Nr. Lyndelse
Kirsten Rykind-Eriksen,
Randbøldal
Else Tornbo, Sønderborg

Region Midtjylland
Horst-Werner Knüppel, Skjern
Karen Marie Ravn, Kjellerup

Region Nordjylland
Karsten Nørgaard Simonsen,
Aalborg
Jørgen Bruun Christensen,
Nykøbing Mors

Region Sjælland
Annemarie Brett Jakobsen,
Gadstrup
Ruth Villadsen, Sorø

Region Hovedstaden
Jan Uldal Niemann, Helsingør
Erling Rørdam, Hørsholm

Ressourcepersoner
Per Paludan Hansen,
Frederiksberg
Steen Bo Frandsen, Hannover
Peter Bruhn Jepsen, Berlin

Grænseforeningen Ungdom
Jonas Kopf, Aarhus
Keneya Gross, Aarhus

GRÆNSEFORENINGEN
for en åben danskhed

Zeppelin Tønder på 5.000 kvm. kommer til at koste 350 millioner kroner. Det er Thøgersen & Stouby arkitekter i konsortium med Walk Agency og Baaring Stories, der har tegnet Zeppelin Tønder.

Luftskibsbase i Tønder skal genopstå

Af Helena Munk-Andersen

Tønder husede under Første Verdenskrig en af det tyske kejserriges største luftskibsbaser. Et nyt oplevelses- og formidlingscenter, der forventes færdigt i 2028, skal fortælle de glemte zeppelinernes historie

Zeppelin Tønder hedder et nyt oplevelses- og formidlingscenter, der kommer til at se dagens lys i 2028. Det nye center, som Tønder Kommune står bag, skal fortælle historien om en af det tyske kejserriges største baser med luftskibe, de såkaldte zeppelinere opkaldt efter Graf von Zeppelin, der arbejdede med luftskibe allerede fra 1895. Zeppelinerne fra Tønder fløj over Nordsøen og England på rekognoscering under Første Verdenskrig, og basen var bemannet med over 500 tyske soldater.

“Både visionen og ambitionen er stor, fordi verdenshistorien er stor i Tønder. De fleste danskere ved ikke, at der engang har været en stor zeppelinbase i Tønder”, fortæller Jacob Funder, der er projektleder og forklarer, at målet er at skabe en hybrid mellem kulturhistorie og et science-center, der formidler

Første Verdenskrig og zeppelinernes historie, grænserne for det mulige inden for naturvidenskab og teknologisk udvikling, men også historien om livet på grænsen på mange forskellige plan.

Den største af basens haller, Tosca, var dengang Nordeuropas største bygning. Inden dens nedrivning i 1921-22 var hallen et yndet turistmål. Helt op til 1980'erne var basen gledet ud af folks erindring, og området var et indhegnet militærområde, fortæller Jørgen Popp Petersen (Slesvigsk Parti), der er ny borgmester i Tønder og formand for den politiske styregruppe.

“Vores sønderjyske natur er unik, og det tiltrækker rigtig mange mennesker, men vi mangler et fyrtårn i området, der kan tiltrække mennesker på regnvejrsdage og uden for den egentlige turistsæson, og det får vi nu,” siger Jørgen Popp Petersen. 🍷

Al henvendelse til Grænseforeningen
info@grænseforeningen.dk • Telefon 33 11 30 63